

Drugi Pul svet (3)

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ ПРИВРЕМЕНОГ НАРОДНОГ ПРЕДСТАВНИШТВА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА.

15. РЕДОВНИ САСТАНАК ПРИВРЕМЕНОГ НАРОДНОГ ПРЕДСТАВНИШТВА

КРАЉЕВСТВА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

ДРЖАН 11. АПРИЛА 1919. ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ.

ПРЕДСЈЕДАВАЛИ:

председник др. Драгољуб М. Павловић и *пошпредседник* др. Иван Рибар.

СЕКРЕТАРИ:

Др. Александар Мијовић и Јосиф Бојиновић.

Присутни су господа министри: и *председник* министарства др. Антон К о р о ш е ц, министар шума и руда др. Павле М а р и н к о в и ћ, министар правде Марко Т р и ф к о в и ћ, министар финансија др. Момчило Н и н ч и ћ, министар просвете Љуба Д а в и д о в и ћ, министар унутрашњих дела Светозар П р и б и ћ е в и ћ, министар пољопривреде Шевкија Г л у х и ћ, министар вера др. Тугомир А л а у п о в и ћ.

Почетак у 9 и 30 часова пре подне.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Господо, отварам 15. редовни састанак. Изволите чути протокол прошлога састанка.

Секретар ЈОСИФ БОЈИНОВИЋ прочита протокол 14. редовног састанка.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Господо, има ли ко шта да примети на овај протокол? (Нема.) Прима ли се протокол? (Прима.)

Господо, изволите чути молбе и жалбе.

Секретар ЈОСИФ БОЈИНОВИЋ чита ове молбе и жалбе:

1. Радомира Миленковића-Пауновића, адвокатоког писара из Крагујевца, који моли за дејство, да се његова молба мин. унутрашњих дела уважи, да би добио за полицијског писара;

2. Љубице Р. Зотовић, учитељице, која моли, да јој се уваже године службе за пензију;

3. Нектарије Ц. Маринковића, студента филозофије, Гривац, упућује жалбу о Драгољубу Петровићу из Гривца;

4. Јаков Х. де Мајо, Београд, инвалид, моли за помоћ;

5. Анисија Ц. Бегинић, удова, Велес, моли за помоћ;

6. Милица М. Тодоровић, Чачак, моли за помоћ;

7. Молба житеља жупе Лепоглаве, да им се уступи земљиште, које данас поседује кр. зем. казниона, а које је некада припадало Чазманском Каптолу;

8. Молба Милице Петровић за помоћ;

9. Суд општине Оклетачке моли за помоћ телехој стоци;

10. Драгиња Катићева, учитељица, моли, да је ослободје од неуредних кираџија;

11. Горажданска околина у Босни моли, да им се што брже моментана помоћ укаже, да би могли нахранити своју чељад и набавити семена и справа за рад и

12. Молба Вука Стевановића, контролора жељезничке станице, да му се признају године службе за пензију од 9. фебруара 1896. год. до 29. Јуна 1899. год.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Господо, ове ће се молбе упутити одбору за молбе и жалбе.

Изволите чути један законски предлог господина министра финансија.

Секретар др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ прочита предлог закона о порезу на ратне добитке, који гласи (чита):

У Име Његовог Величанства

П Е Т Р А I.

по милости божјој и вољи народној краља
Срба, Хрвата и Словенаца,

Ми

АЛЕКСАНДАР НАСЛЕДНИК ПРЕСТОЛА

На предлог нашег Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Министар Финансија да Народном Представништву може изнети на решавање предлог закона о порезу на ратне добитке.

Наш Министар Финансија нека изврши овај указ.

10. априла 1919. год. у Београду.

АЛЕКСАНДАР с. р.

Министар Финансија:

Др. М. Нинчић с. р.

Народном Представништву!

О оправданости пореза на ратне добитке не може да буде сумње. Тим се порезом погађају вапредни често и без особитог рада стечени, много пута и неоправдани добитци, постигнути у оном времену, кад су други, напуштајући зараду, од које је породица наравно искључиво живела, излагали пропасти своје здравље и губили тако често свој живот.

У Аустрији и Угарској заведен је овај порез године 1916., а у Босни и Херцеговини уведен је године 1917.

Сва три закона о порезу на ратни добитак, које смо затекли у областима, које су припале нашем Краљевству од бивше подунавске монархије, погађала су ратне добитке од почетка рата, а за порезну основу изабрала су онај део чистог ратног добитка, који је виши од просечног (нормалног), чистог добитка из предратног доба, дакле нередовни виши добитак.

Сва три закона имају посебне и у главном идентичне одредбе о порезу на ратни добитак друштва, а разилазе се у погледу пореза појединаца, јер су у свакој покрајини постојали разни порески системи, према којима се утврђивао вишак ратног добитка.

Сва три закона имала су првобитно и заједничку пореску стопу за домаћа друштва са овом прогресивном скалом:

10% од оног дела већег добитка, који не премашује 5% уложне главнице;

15% од оног дела већег добитка, који премашује 5% али не 10% уложне главнице, а за сваких даљих започетих и потпуних 5% онај степен, који ће бити сваки пут већи за 5% и то највише до 35%.

Ова пореска скала замењена је у Угарској за порез од ратног добитка из године 1917., 1918. и 1919. новом прогресивном стопом, која почиње са 30% за онај део добитка, који не премашује 5% уложне главнице, а свршава се са 60% за онај део, који премашује 30% уложне главнице.

Уз неке разлике подигнута је пореска стопа за год. 1916., 1917. и 1918. и у Аустрији, која такође досеже 60% за вишак ратног добитка преко 300.000 К.

У Босни је остала стопа непромењена до данас, јер закон о порезу на ратни добитак ни до данас није проширен даље од године 1917.

И за порез на ратни добитак појединаца постојала је првобитно у сва три закона посве једнака пореска мера:

за првих	10.000 К	већег добитка . . .	5%
»	наређених	10.000 » » » . . .	10%
»	»	20.000 » » » . . .	15%
»	»	20.000 » » » . . .	20%
»	»	20.000 » » » . . .	25%
»	»	20.000 » » » . . .	30%
»	»	200.000 » » » . . .	35%
»	»	200.000 » » » . . .	40%
		од даљих вишака (преко 500.000 К) . . .	45%

За год. 1917., 1918. и 1919. промењена је ова скала у Угарској тако, да почиње са 10% пореза од првих 10.000 К вишка добитка, а свршава са 60% од оног дела вишка, који прелази 895.000 К.

И у Аустрији је промењена пореска скала за порез од ратног добитка из године 1916., 1917. и 1918., тако да почиње са 5% од првих 10.000 К вишка добитка, а свршава са 60% од оног дела вишка, који прекорачује 300.000 К.

Једино је у Босни пореска стопа остала непромењена и у погледу пореза појединих лица.

Јасно је, да су овако разноврсним пореским скалама платиоци овог пореза у разним покрајинама били неједнако оптерећени, јер док је у Аустрији већ онај део вишег ратног добитка, који прелази 300.000 К плаћао 60%, остао је у Угарској тај део (до 495.000 К) погођен само са 45%, а у Босни (до 400.000 К) са 40%.

Иста таква неједнакост јавља се због разноврсних пореских стопа и у погледу пореза на ратни добитак друштва.

Фискални и пореско-морални разлози прилижавају нас, да у нашем Краљевству затечени систем пореза на ратни добитак примимо и искористимо, а разлози праведности упућују нас, да постојеће пореске норме колико се може у основним принципима ујединимо и тако добрим делом избришемо крупније материјалне разлике. Овај последњи разлог упућује нас, да порез од ратног добитка проширимо и на оне делове Краљевства, где до сада још није постојао.

Стога ми је част поднети Народном Представништву приложени законски предлог о порезу на ратне добитке у Краљевству Срба, Хрвата и Словенаца, а на основу овлашћења датог ми указом Његовог Краљевског Височанства Наследника Престола од 10. о. м.

Циљ је овом законском предлогу:

1. да уведе порез на ратни добитак и у Србији и у Црној Гори, где до сад није постојао, а где такође има — додуше мање друштава — али зато приличан број појединаца, који су за време рата стекли велике добитке;

2. да по могућности избрише неједнакост у погледу пореског терета, које су се досад јављале у појединим крајевима, где су закони о овом порезу уведени;

3. да ратне добитке подвргне порезу јачем од онога по досадањим законима, које смо затекли;

4. да прогресивном подигнутом пореском стопом обухвате све ратне добитке у целом Краљевству од почетка рата;

5. да прошири ову врсту пореза за годину 1918. и 1919. у оним деловима Краљевства где то није до сад посебним затеченим законима учињено.

Ујединити све одредбе о овоме порезу, како смо их у разноврсним законодавним подручјима затекли, није за сад могуће. Томе стоје на путу велике сметње материјално-правне природе, које се могу одстранити само темељном реформом целокупног система директних пореза. Уз ове препреке стоје нам на путу још и разноврсне сметње пореско-техничке природе, које се такође на брзу руку не могу уклонити.

Подносећи Народном Представништву овај законски предлог, молим да га сматра за хитног саобразно чл. 101. закона о пословном реду.

Министар Финансија:

Др. М. Ничић с. р.

ПРЕДЛОГ

Закон о порезу на ратне добитке.

ПРВИ ДЕО.

Члан 1.

Свако повећање приноса, постигнутог за време рата према редовном приносу пре рата, подлежи изванредном порезу на ратне добитке.

Ратне су године: 1914., 1915., 1916., 1917., 1918. и 1919.

Члан 2.

Овај порез плаћају:

1. друштва, обвезана на јавно полагање рачуна;
2. физичка лица и
3. правна лица.

Одредбе за опорезивање друштава, обвезаних на јавно полагање рачуна.

Члан 3.

Код друштава, обвезаних на јавно полагање рачуна, подлежи порезу на ратне добитке онај вишак добитака, који се показује код друштава у појединим пословним годинама у времену од 1914. до 1919. године, према просечној чистој добити постигнутој у пословним годинама мирнога доба.

За нова друштва у земљи, код којих се већ прва пословна година има сматрати као ратна пословна година, чиста добит за опорезивање, која се израчунава по члану 4. овога закона, опорезује се порезом на ратне добитке у толико, у колико она надмашује 6% уложне главнице, под којом се разумева основна главница заједно са фондовима, који су у билансу означени. Као основна главница акционарских друштава има се сматрати уплаћена акционарска главница за дотичну годину.

За друштва, која имају своје седиште ван територије Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, али у тој територији обављају послове, сматраће се као вишак добити она разлика, за коју је чиста добит од радња, обављених на територији Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, у појединим пословним годинама већа од средње чисте добити пословних година мирнога доба.

Ако је то страно друштво у земљи радило тек у ратним пословним годинама, као вишак добитака сматраће се укупна чиста добит, која је у тим годинама постигнута.

Члан 4.

Нема места разрезивању овога пореза, ако вишак добитка друштва у којој ратној години не прелази суму од 10.000 круна.

Члан 5.

За изнајмање чисте добити код друштава, која полагају јавне рачуне, вреди одредба чл. 51. закона о непосредном порезу.

У чисту добит домаћих друштава урачунаће се и пословни резултати, који су постигнути ван територије Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца.

Прилози у ратне добротворне сврхе цели не могу се одбити при изнајмање чисте добити.

Латентне резерве узимају се у обзир при израчунавању овога пореза.

Ако се у погледу појединих ратних година утврди губитак, тај се губитак има одбити од добитака наредних година.

Члан 6.

Средња чиста добит пословних година мирнога доба, према којој се поређењем израчунава ратни добитак, изналазиће се по резултатима, који се према чл. 4. имају утврдити за пословне године 1909., 1910. и 1911. За друштва, која нису постојала у све три ове године, израчунаће се средња чиста добит по резултатима оноликога времена, колико је друштво постојало.

Члан 7.

Порез на ратне добитке плаћају друштва, обвезана на полагање јавнога рачуна, по скалама изложеним у чл. 56., односно 58. овога закона.

Члан 8.

Друштва обвезана на полагање јавнога рачуна, дужна су поднети пореску пријаву заједно са билансима за односне године у року, који ће одредити Министар Финансија за разрез пореза за 1919. годину.

Садржина пријаве има се строго у тајности чувати.

Ако се пријава и биланс не поднесу, оцену ће извршити финансијска управа, а друштво губи право жалбе и плаћа у име казне 25% разрезаног пореза.

Овај казни порез има се једновремено разрезати са основним порезом и дели судбину основног пореза у сваком погледу.

Члан 9.

Порез од ратног добитка одређиваће окружне финансијске управе.

На решења финансијских управа има места жалби по одредбама чл. 26.—31. овога закона.

Одредбе за опорезивање физичких и правних лица.

Члан 10.

Поданици Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, плаћају овај порез, становали они у земљи или ван земље на све своје приносе, потицали они из земље или са стране.

Страни поданици, ако станују на територији Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, плаћају овај порез на све своје приносе, потицали они из земље или са стране по начелу реципроцитета; ако не станују на овдашњој територији, плаћају овај порез на укупне приносе, што их добивају у земљи.

Члан 11.

Као основа за опорезивање служи у погледу периода 1914.—1918. закључно онај вишак

приноса, који се показује између укупног приноса, оствареног у истом периоду, и приноса, постигнутог у години 1911., а у погледу године 1919. онај вишак приноса, који се показује између приноса, оствареног у тој години, и приноса године 1911.

Ако је укупни принос у 1911. години износио мање од 10.000 круна, или га никако није било, онда се за утврђивање вишка приноса има узети, да је принос у години 1911. износио 10.000 круна и према овој се суми има изналазити ратни добитак.

Члан 12.

Нема места разрезивању овога пореза:

1. ако укупни принос у периоду од 1914. до 1918. године закључно не прелази суму од 30.000 круна, па било да је тај принос остварен у целом периоду или у делу истога, а у 1919. години ако не прелази суму од 13.000 К;

2. ако је укупни принос у периоду од 1914. до 1918. закључно био већи од 30.000 круна, али није премашио укупни принос из године 1911. за 10.000 круна, а у години 1919. ако је укупни принос био већи од 13.000 круна, али није премашио укупни принос из године 1911. за 3.000 круна.

Члан 13.

У погледу вишка приноса од плата, пензија, помоћи, додатака и других припадљивости државних, самоуправних и општинских чиновника и службеника, које примају на државним и другим јавним касама, вреди одредба тачке а) члана 52. овога закона, а у погледу других приватних службеника вреди одредба тачке б) истога члана.

Члан 14.

На обвезу за плаћање овога пореза ништа не утиче тај факат, што порески обвезаник приносе, који су му припадали, није у истини примио. Изузима се случај, ако може да докаже, да нема његове кривице за то, што су његови приноси остали ненаплаћени. О таквим приносима водиће финансијска управа и даље рачуна, па, ако буду доцније наплаћени, исправиће разрез пореза накнадно. О наплати таквих приноса порески обвезник дужан је, да поднесе пријаву финансијској управи у року од 8 дана о извршеној наплати.

Ако порески обвезник докаже, да који принос није наплатио с тога, што није извршио обрачунавање са интересованим лицима (ортацима, странкама и др.), тај се принос неће узети у обзир, по порески обвезник је дужан за 30 дана по свршеном обрачуну пријавити тај принос ради накнадног порезивања.

Накиадно опорезивање извршиће се исправном разреза пореза или за период 1914.—1918., или за годину 1919. према томе, да ли тај принос потиче из периода 1914.—1918. или из 1919. године.

Ако такви приноси не буду обрачунати до краја 1920. године, онда је порески обвезник дужан исте пријавити надлежној финансијској управи, најдаље до 31. марта 1921. године, а ова може наредити, да се порез и пре коначног обрачунавања разреже.

Неподнашање пријаве овде истакнутих података повлачи за собом казнене одредбе става шестог члана 21. овог закона.

Члан 15.

Ако порески обвезник има више радња, све ће се оне заједно порезати, баш и у оном случају, када поједине радње не стоје једна с другом у ближој вези и када се воде у местима, која долазе у надлежност разних финансијских управа.

При разрезавању пореза на ратне добитке пореског обвезника имају се узети у обзир и укупни приноси његовог супруга и чланова породице, који са њиме у заједници живе.

Члан 16.

При разрезавању пореза на ратне добитке не може се порез на ратне добитке одбити од вишка приноса, који се има порезати.

На порез од ратнога добитка не могу се наплаћивати никакви прирези.

Члан 17.

При израчунавању укупног приноса имају се узети у рачун ови приноси:

1. од земљишта;
2. од зграда;
3. од капитала;
4. од радња, занимања и личнога рада и
5. сви други приноси, ма из ког основа они потицали.

Члан 18.

Ако се утврди губитак, тај се губитак има одбити од добитка наредне године.

Члан 19.

Порез на ратне добитке плаћају физичка и правна лица по скали, изложеној у чл. 58. овог закона.

Члан 20.

За извршење разреза пореза на ратне добитке надлежне су финансијске управе према закону о уређењу Главног Државног Рачуноводства.

Ако је више финансијских управа надлежно, онда разрез врши она финансијска управа, у којој је главна радња, односно пословна управа, а где истих нема, онда она управа, у чијем је ресору пословно седиште пореског обвезника или његово место становања.

Утврђивање вишка приноса, који подлежи порезу на ратне добитке, вршиће порески одбори, предвиђени у чланку 87. закона о непосредном порезу.

Односно састава пореских одбора и њихових права и дужности, вреде одредбе закона о непосредном порезу.

Члан 21.

Свако, чији укупни принос у периоду од 1914. до 1918. године закључно износи више од 30.000 круна, а у 1919. години више од 13.000 круна, без обзира на то, да ли је имао ратног добитка или не, дужан је да поднесе пореску пријаву.

У пријави се мора изложити и укупни принос из године 1911., према којој се изналази ратни добитак.

Пријаве се подnose надлежној финансијској управи заједно са пореском пријавом за годину 1919.

Садржина пријаве има се строго у тајности држати.

У погледу подношења пријава вреди одредба члана 79. закона о непосредном порезу.

Ако порески обвезник не преда у одређеном року пореску пријаву, плаћа 10—25% одмереног пореза на ратне добитке у име казне, а ако ни на позив пореске власти не поднесе пријаву, осем горње казне примениће се према њему чл. 86. закона о непосредном порезу.

Овај казнени порез има се једновремено разрезати са основним порезом и дели судбину основног пореза у сваком погледу.

Члан 22.

При разрезу овога пореза финансијске управе су дужне, да поступе у свему по чл. 81. и 91. закона о непосредном порезу и да прикупе и спреме све потребне податке о привредном и имовном стању оних лица, која у смислу овога закона подлеже порезу на ратни добитак, а који ће послужити као грађа за правилнију оцену при разрезу овога пореза.

Сем овога финансијска управа може, ради попуњавања пријава и ради отклањања очигледних погрешака и нејасноћа, позивати пореске обвезнике и од њих тражити писмене и усмене изјаве о њиховим привредним околностима, и свако је дужан, да се овом позиву одазове и о оном, што му се тражи, тачна саопштења да.

Ако се порески обвезник не одазове позиву финансијских управа, односно ако не буде хтео дати потребна обавештења, а свој изостанак или поступак не оправда, губи право жалбе против одлуке пореског одбора у оним тачкама у којима је од њега тражено обавештење. Но да би ове последице наступиле, мора се у позиву увек означити, какве ће последице наступити за пореског обвезника, ако по наредби власти не поступи.

Члан 23.

Све државне, самоуправне и општинске власти и установе дужне су, да саопште одмах надлежној финансијској управи све што у своме службеном раду сазнаду, а што би пореским одборима и финансијским управама могло да служи за што боље и правилније одмеравање пореза на ратне добитке.

Члан 24.

Порески одбор на основу пореских пријава и података, које му је прикупила и припремила финансијска управа, а пазећи на прописе чл. 1. до 18. закључно овога закона, доносиће одлуке по пореским пријавама.

Седницама пореског одбора дужан је увек да присуствује државни заступник и да члановима пореског одбора даје потребна обавештења, која су потребна ради правилне одлуке о вишку приноса, који се има овим порезом оптеретити. Он може присуствовати свима извиђајима, који буду наређени, а осим тога он може тражити од финансијске управе или пореског одбора, да нареди извиђаје о појединим околностима, које су од важности за правилну оцену пореског одбора.

Ако по пријавама пореских обвезника и припремљеним подацима буде утврђено, да је укупни принос дотичног пореског обвезника у периоду 1914. до 1918., односно у години 1919. био већи од укупног приноса његовог у години 1911., и да према одредбама чл. 1.—18. овога закона има места порезивању овог вишка порезом на ратне добитке, онда ће порески одбор донети одлуку, колико износи сума, која се има оптеретити овим порезом.

Ако нема довољно података за бројно одређивање вишка приноса, који подлежи порезу на ратне добитке, — ако се чињеним ислеђењем није могло да утврди тачно стање и ако поднесеним доказима не буде утврђена тачност података у пријави, порески одбор ће у том случају на основу података, које има, а по свом сазнању и савести, слободном оценом утврдити величину вишка приноса, који подлежи порезу на ратне добитке, имајући у виду све ислеђене прилике и околности.

Кад овај посао порески одбор сврши, послаће све пријаве, акта и записнике финансијској управи ради извршења прорачуна и наплате пореза.

Члан 25.

Списак пореских обвезника, који подлеже плаћању пореза на ратне добитке, са назначењем сума распоређеног пореза, послаће финансијска управа општинском суду, да га овај изложи грађанству на углед за време од 15 дана, и од истека овога рока тећи ће рок за жалбе против разреза.

Заједничке одредбе.

Члан 26.

Противу оцене пореског одбора и извршеног разреза пореза, имају право жалбе Генералној Дирекцији Непосредних Пореза порески обвезник и државни заступник. У погледу рока за жалбу и начина предаје исте вреди одредба члана 120. закона о непосредном порезу.

Члан 27.

Ако је жалба изјављена само због грешака у писању или рачунских омашака, финансијска управа ће сама учинити потребне исправке, ако нађе да о томе има места, и о томе ће решењем известити пореског обвезника и државног заступника, који се против тога решења могу жалити. Ако пак управа нађе, да тражење пореског обвезника није умесно, и ако се жалба тиче формалних и материјалних повреда закона, послаће предмет Генералној Дирекцији Непосредних Пореза на решење.

Члан 28.

Генерална Дирекција Непосредних Пореза разматра жалбе физичких и правних лица само у толико, у колико се оне односе на формалне повреде закона. Ако се жалба изјављује због величине утврђеног вишка приноса, који се има порезати, Генерална Дирекција Непосредних Пореза шаље предмет на оцену окружном пореском одбору, и на одлуци овога одбора основаће своје решење.

Окружни порески одбор састављају: шеф окружне финансијске управе, који је у исто време председник овога одбора, затим по један представник трговачког, индустријског и занатског реда, које одреде дотичне коморе за сваку окружну финансијску управу из места, у коме је управа, два представника, које одреди самоуправни окружни одбор и један представник, кога одреди општински одбор места, у коме је окружна финансијска управа. Одлука окружног пореског одбора пуноважна је, ако су присутни сви чланови и ако је донета већином гласова.

Сваком од чланова окружног пореског одбора одредиће се и заменик.

Један од чиновника окружне финансијске управе, кога одреди шеф, вршиће дужност деловође окружног пореског одбора.

По жалбама друштава, обвезаних на јавно полагање рачуна, Генерална Дирекција Непосредних Пореза неће слати предмет на оцену окружном пореском одбору, већ ће сама доносити одлуку по жалбама, како у погледу формалних питања, тако и у погледу величине утврђеног вишка приноса.

Члан 29.

Ако је само порески обвезник предао жалбу, па Генерална Дирекција Непосредних Пореза нађе, да је финансијска управа поступила против закона на штету државних интереса, онда неће доносити одлуку на штету жалиоца, већ ће предмет упутити финансијској власти, да донесе нову оцену имајући на уму разлоге, које ће јој Генерална Дирекција саопштити.

Члан 30.

На решење Генералне Дирекције Непосредних Пореза има места жалби Државном Савету и то само због неправилне примене одредаба формалног закона. Државни Савет се не може упуштати у разматрање и решавање фактичких питања, која су утврђена од окружног пореског одбора и финансијске управе, т. ј. у питању о величини ратног добитка, већ ће ценити само да ли су испуњени формални закони, који су потребни за доношење одлуке.

Члан 31.

Жалбе не заустављају наплате пореза. Но ако жалилац добије задовољење у путу жалбе, вратиће му се неумесно наплаћена сума на име овог пореза.

Члан 32.

Порез на ратне добитке плаћа се на онај начин и у оним роковима, како је то означено у чланку 61. овога закона.

Почека може бити само у оправданим случајевима и ако се зато довољно осигурање да. Почеке одобрава само Министар Финансија најдаље за време од једне године.

О егзекутивној наплати овога пореза вреди одредаба чл. 107. закона о непосредном порезу.

Члан 33.

Ако финансијска управа нађе, да ће наплата пореза од ратног добитка доћи у опасност, ако се буде чекало коначно одмеравање по-

реза у време, које је предњом одредбом овога закона за плаћање одређено, може издати наредбу, да се овај порез осигура. Тај се налог одмах извршује.

Порез на ратне добитке може се обезбедити забраном, коју наређује сама финансијска управа, а и прибелешком на непокретно имање његово. При тражењу прибелешке опасност не треба доказивати, нити се прибелешка има правдати.

Вишак приноса, према коме се одређује порез на ратне добитке, а који има да се осигура, израчунава финансијска управа на основу података, које има, имајући у виду одредбе чл. 1. до 18. овога закона. Ако се вишак не може бројно тачно да утврди, одредиће се проценом два вештака. Али при коначном разрезивању пореза порески одбор при доношењу своје оцене није везан оним, што је урађено приликом обезбеђења.

Против наредбе пореске власти за обезбеђење може се изјавити жалба Генералној Дирекцији Непосредних Пореза у року од 15 дана од дана саопштења. Генерална Дирекција Непосредних Пореза дужна је најдаље за месец дана од дана пријема акта, да донесе одлуку по жалби, у противном осигурање престаје.

Ако је порески обвезник дао осигурање у готовом новцу, онда ће се од дана полагања новца, па до дана, када порез треба платити, а у случају, кад је обезбеђена сума подигнута раније, до дана, када је она враћена, урачунати у корист његову 6% годишњег интереса и од њега у толико мање пореза наплатити.

Члан 34.

Порески обвезник или његов пуномоћник, који у поднетој пријави или у свом писменом одговору или у одговору, који усмено даје власти, или у разлозима своје жалбе да неистините изјаве у намери, да не плати порез, или да се ослободи пореза, казниће се, поред плаћања редовног пореза, плаћањем три пута онолике суме, коју треба да плати у име редовног пореза на ратне добитке, ако су те изјаве такве, да могу утицати, да се порез сасвим или делимично не плати.

Члан 35.

Сведоци и вештаци, који пред финансијском управом или пореским одбором даду приликом сведочења или вештачења неистините исказе у намери, да се порез на ратне добитке незаконито или погрешно одмери, казниће се по одредбама општег кривичног закона, које о лажним сведочењима и неистинитим вештачким мишљењима говоре,

Члан 36.

Лица, која су позивана и питана као сведоци или вештаци, или су иначе имали учешћа у извиђању, ако издаду оно, што су о привредним и економским приликама пореског обвезника и његовој заради дознали, а особито садржину пријаве или расправе о њој, казниће се новчано од 100—1000 динара.

Општински службеници казниће се у овом случају истом казном, а ако то учине државни чиновници или службеници, на њих ће се применити одредбе закона о чиновницима грађанског реда.

Члан 37.

Ако порески обвезници; односно њихови пуномоћници, сведоци и вештаци без оправданих разлога не врше дужности, одређене им овим законом и правилима за извршење овога закона, казниће се новчано до 200 динара:

У овим случајевима казна ће се моћи изрећи само онда, ако су у позиву, односно наредби, изложене постедице непоступања по позиву или наредби.

Државни чиновници и службеници, који би се показали немарни и неуредни у вршењу овога закона и законских наредба, казниће се по закону о чиновницима грађанског реда, а општински новчано од 100—500 динара.

Члан 38.

Ако порески обвезник не одобри преглед својих књига, који је наредила финансијска управа или порески одбор, или ако неће да покаже рачуне, исправе и друге потребне доказе према захтеву финансијске управе или пореског одбора, или ако недозволи или спречи прегледање пословних просторија, казниће се новчано до 1000 динара.

Ако пак порески обвезник изјави, да нема књига или исправа, које му се траже, а после се противно докаже, казниће се новчано до 2000 динара.

Члан 39.

Заступник и управник, чланови управног одбора и деловође друштва, обвезаних на јавно полагање рачуна, у случајевима чл. 8., 34. и 38. казниће се новчано од 1000—5000 динара.

Члан 40.

Ако се новчане казне, изречене по одредбама овога закона, не могу са свим или делимиче наплатити од осуђенога, поступиће се по чл. 117. закона о непосредном порезу са изменом, да се дан затвора рачуна са 10 динара, и да затвор не може бити дужи од 3 године.

Члан 41.

Све казне по овом закону изричу финансијске управе, осем ако то није друкчије наређено овим или којим другим законом.

Члан 42.

У погледу надлежности рока и начина за подношење жалби по пресудама и решењима о казнама, вреди одредба чл. 120. закона о непосредном порезу.

Пресуда се неће извршавати, док не постане извршном; али финансијска управа може наредити, да се досуђена новчана казна и казнени порез осигурају и пре тога, и у том случају вреди одредба чл. 33. овог закона.

Члан 43.

При преносу на другога имовине и права, наведених у чл. 17. овога закона, прималац јамчи за порез од ратног добитка, који ће се у своје време разрезати преносиоцу у границама вредности примљене имовине, и то у толико, у колико је услед извршеног преноса дошло у опасност наплаћивање пореза од преносиоца.

Наследници јемче за порез, који се накнадно разреже лицу, чију су имовину наследили, као и за друге дугове заоставштине. То се јемство распростире и на казне, које су изречене против лица, чија се имовина наслеђује, ако је пресуда постала извршном за живота његовога.

Члан 44.

Чланови управе, заступници, пословође домаћих друштава, обвезаних на јавно полагање рачуна, и преставници и одговорни управници маћих друштава, јемче солидарно за порез на ратни добитак друштава, ако услед неизвршења њихове дужности по овом закону наступи немогућност наплате овог пореза.

Члан 45.

Кад наступи случај обвезе плаћања пореза на ратни добитак, односно досуђених казна на основу обвезе јемства, изложене у чл. 43. овога закона, финансијска ће управа о томе известити дужника решењем, које ће у исто време садржавати налог за плаћање.

Против овога решења има места жалби на Генералну Дирекцију Непосредних Пореза и аа те жалбе вреди одредбе чл. 26.—31. овог закона.

Чл. 46.

Право распоређивања пореза на ратне добитке, као и право наплате распоређеног пореза, застарева за 5 година.

Застарелост почиње тећи за порез на ратне добитке из периода од 1914.—1918. године почев

од дана, када овај закон стане на снагу, а за порез за 1919. годину почев од 1. јануара 1920. године.

Застарелост се прекида сваким радом власти, који се предузима у циљу распоређивања или наплате већ распоређеног пореза, ако је порески обвезник о томе извештен. Пошто прође година, у којој је предузет последњи рад ове врсте, започиње нова застарелост.

Члан 47.

Кажњивост дела из чл. 34., 38. и 39. овога закона престаје застарелосту, ако онај, кога је требало казни, не буде узет на одговор за две године од дана, кад је наступио случај кажњивости дела.

Кажњивост осталих дела, за које су предвиђене казне у овом закону, застарева за три месеца од дана када је наступио случај кажњивости дела.

Застарелост се прекида сваким службеним радом, којим се предузима истрага, ако је окривљени о томе извештен. Нова застарелост почиње од дана последњег рада те врсте.

Члан 48.

Пресуда, којом је неко осуђен на плаћање казне по чл. 34., 38. и 39. овога закона, застарева за пет година, а пресуде о осталим казнама, које изричу финансијске власти и Министри, за шест месеца од дана када је пресуда постала извршном.

Застарелост пресуде прекида се сваким радом, који власти предузимају у циљу извршења пресуде, но да би застарелост била прекинута, потребно је да власт и осуђенога извести о раду, којим се застарелост прекида.

Нова застарелост почиње од дана последњег рада те врсте.

II. ДЕО.

Члан 49.

Сви закони и законске наредбе о порезу на ратне добитке, који су затечени у новим областима, вреде сваки за своју област за све ратне године, наведене у чл. 1. овог закона, онако, како су исти примјењивани у години 1918., у колико нису промењени у наредним чланцима овог закона, ипак у погледу Далмације и Словеније са том изнимком, да закон од 16. фебруара 1918. вреди само за опорезивање ратних добитака из године 1916. и 1917., дочим за опорезивање ратних добитака из године 1918. и 1919., вреде одредбе наредне наредбе од 16. априла 1916., у колико и оне нису промењене овим законом, а закон од 17. априла 1918. укида се посве.

Члан 50.

Код опорезивања друштва узима се као уложна (властита) главница уплаћена основна главница и све праве причуве (резерве), које су у билансу, као такве изнесене.

Изузетно од овога правила не убрајају се у уложну (властиту) главницу оне причуве, које су настале из добитака ратних пословних година, и повишења основне главнице из оваких добитака или причува.

Нове уплате на основну главницу, које су извршене течајем година 1918. и 1919. не смеју се тој главници прирачунати у оној мери, за колико је набавка нове главнице била непотребна за одржавање или проширење посла односне године.

Ако настану у овом погледу какве сумње, саслушаће се стручна лица, евентуално и она власт, која је дозволила повишење главнице.

Члан 52.

Порез на ратни добитак не плаћају физичка и правна лица за оне ратне године, у којима је њихов доходак већи, али не премашује доходак, односно средњи доходак из предратног доба за више од 3.000. круна.

Члан 52.

Од пореза на ратни добитак ослобођени су:

а) вишци доходака (приноса) из службених припадности (плаћа и додатака) и из опекрбних доходака, који се исплаћују из државних, дворских, земаљских, средских и општинских каса или из јавних фондова;

б) вишци доходака (приноса) из службених припадности и из опекрбних доходака, које исплаћују недржавне касе, односно приватна лица, ако укупни примитак није већи од 20.000 круна. У ове припадности не убрајају се награде (тангијеме, дневнице и т. д.) чланова управног и надзорног одбора (већа) друштава, обвезаних на јавно полагање рачуна.

Члан 53.

Прилози у ратне добротворне цели не могу се узети у обзир као издатак ни код друштава, обвезаних на јавно полагање рачуна, ни код физичких или правних лица.

Члан 54.

Задњом ратном годином у смислу постојећих закона о овоме порезу сматра се година 1919. Према томе се рокови, који су у тим законима утврђени у свези са последњом ратном годином, одгађају за годину дана даље, у колико то, у којој области није овако или друкчије већ одређено.

Члан 55.

Губитак, који се покаже у ратној години 1918. или 1919., не може се одбити од онога вишка добити (доходака, приноса), који је утврђен за прошле године.

Члан 56.

У име пореза на ратне добитке плаћају домаћа друштва :

50% од оног дела вишка добити, који не премашује 5% од уложне главнице.

60% од оног дела вишка добити, који премашује 5%, али не 15% уложне главнице.

70% од оног дела вишка добити, који премашује 15%, али не 30% уложне главнице.

80% од оног дела вишка добити, који премашује 30% од уложне главнице.

Члан 57.

Она друштва, која су по постојећим законима о порезу на ратну добит сматрана домаћим, а стицајем прилика данас се сматрају иностраним предузећима, плаћају овај порез у истој мери и на исти начин као и домаћа друштва.

Члан 58.

Физичка лица и инострана друштва, осим оних у чл. 57. споменутих, плаћају у име пореза на ратне добитке:

30% од оног дела вишка, који не премашује 10.000 К.

35% од оног дела вишка, који премашује 10.000 К, али не прелази 20.000 К;

40% од оног дела вишка, који премашује 20.000 К, али не прелази 40.000 К;

50% од оног дела вишка, који премашује 40.000 К, али не прелази 60.000 К;

60% од оног дела вишка, који премашује 60.000 К, али не прелази 100.000 К;

70% од оног дела вишка, који премашује 100.000 К, али не прелази 200.000 К.

80% од оног дела вишка, који премашује 200.000 К.

Члан 59.

Пореске мере у чл. 56. и 58. вреде за порез на ратну добит свију ратних година.

Члан 60.

По досадањим законима о порезу на ратни добитак већ утврђени порески темељи служиле и за одмерање пореза по чл. 56. и 58.

Порез на ратну добит, који је плаћен по досадањим законима за прошле ратне године, одбиће се од суме пореза, која има да се плати по овом закону.

Члан 61.

Разрезани порез на ратну добит ваља платити у три obroка, од којих први у износу од

50% разрезаног пореза има да се плати у року од 30 дана по уручењу налога за наплату; други оброк у износу од 25% за наредна два месеца, а последњи оброк пореза за још даља два месеца.

Овим платиоцима, који ће изнети веродостојне доказе, да не могу разрезани порез до законског рока платити, може делегат Министра Финансија дозволити повољнији начин отплате, тако, да задњи оброк буде плаћен најкасније осам месеци од дана, кад је уручен налог за наплату.

III. ДЕО.

Члан 62.

Свако, ко је у годинама, које се по овом закону сматрају као ратне, прибавио какву непокретну имовину макар колике вредности, или покретну имовину у вредности од најмање 10.000 круна, дужан је поднети пријаву још и у оном случају, ако иначе не подлежи плаћању пореза на ратне добитке. У пријави ваља тачно назначити куповну цену прибављене имовине. Ко не поднесе пријаву о купу или нетачно пријави куповну цену, пропада му прибављена имовина у корист државне касе.

Исто тако је дужан поднети пријаву свако, ко је продао у горе наведеним годинама непокретну имовину, каквегод вредности или покретну имовину у вредности од најмање 10.000 круна. У пријави ваља продајну цену тачно навести. Ко не поднесе пријаву о продаји, или продајну цену нетачно пријави, плаћа у име казне 50% оног пореза на ратне добитке, за који је државна каса прикраћена, или је извргнута била прикраћењу.

Обе ове пријаве дужни су обвезници поднети у року, који зато буде одредио Министар Финансија.

Члан 63.

Порез на ратне добитке има се плаћати на целој територији Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца у готовом новцу или у државним хартијама од вредности нашег Краљевства, па према томе губе важност овоме противни прописи.

Члан 64.

Да се осигура тачна уплата пореза на ратни добитак, може пореска власт да дигне евентуалне забране на сваковрсна потраживања платиоца ратног пореза не дирајући стечена права трећих лица.

Члан 65.

Однос између различитих монета, које су биле у оптицају на територији Краљевства, установљује се у следећим:

100 Динара = 250.— Круна
 100 Динара = 250.— Лева
 100 Динара 500.— Перпера.

Члан 66

Одредбе I. дела овога закона важе за територије Србије и Црне Горе, II. дела важе за остале територије, а одредбе III. дела важе за све територије Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца.

Члан 67.

Овај закон ступа у живот од дана кад га Краљ потпише.

Министар финансија :

Др. М. Н и н ч и ћ с. р.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Господо, овај законски предлог упутиће се финансијском одбору.

Изволите сада чути интерпелације.

Секретар ЈОСИФ БОЈИНОВИЋ: чита ове интерпелације :

1. Интерпелација дра. Б. Г. Анђелиновића, народног посланика, на министра председника као заменика министра спољних послова, о нашим заробљеницима у Италији.

2. Интерпелација дра. Б. Г. Анђелиновића на г. министра унутрашњих дела о запошљавању хрватског имена у Бачкој и Барањи.

3. Интерпелација господина Душана Васиљевића и другова на господина председника министарског савета о попису добровољаца за наше народно ослобођење и уједињење и о накнади, која им припада у земљи за обрађивање.

4. Интерпелација господина Франа Смодеја и другова, народних посланика, на г. председника министарског савета и министра војног и морнарице, због кршења примирја на Корушком фронту од стране Немаца.

5. Интерпелација господина Стојана Рибарца, народног посланика, на господина министра унутрашњих дела, о постојању злочина српских грађана, као непријатељских лифтерата.

6. Интерпелација господина Станка Бањинића и другова на министра финансија ради исплате заосталих ратних потпора и потпомоћи сиромашнима у Далмацији.

7. Интерпелација господина Станка Бањинића и другова на господина министра финансија и господина Министра трговине у погледу слободног извоза вина.

8. Интерпелације господина Јураја Бианкинија, народног посланика, на г. председника министарског савета и министра саобраћаја о

прекој потреби уређења поморске управе и утемељења министарства поморства за цело краљевство СХС.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Има реч господин Бианкини.

ЈУРАЈ БИАНКИНИ: Молим да се моја интерпелација прочита у целини.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Има ли 20 посланика да Вас потпомогну? (Има. Потпомажу га.)

Секретар ЈОСИФ БОЈИНОВИЋ: Чита интерпелацију господина Јураја Бианкинија народног посланика на г. председника министарског савета и министра саобраћаја.

(Све ове интерпелације види на крају седнице.)

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Ове ће се интерпелације упутити надлежној господи министрима.

Изволите чути неколико одговора господе министара.

Секретар ЈОСИФ БОЈИНОВИЋ чита извештај г. председника Министарског Савета, да ће на интерпелацију г. дра. Анђелиновића број 1051 одговорити, чим се стави на дневни ред.

Затим прочита извештај Министра Војног да ће на интерпелацију господина Стојана Костића одговорити, чим прикупи потребне податке.

Затим прочита извештај Министра саобраћаја, да ће на интерпелацију господина дра. Анђелиновића број 1053 одговорити, чим буде стављена на дневни ред.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Господо, изволите чути један извештај верификационог одбора.

Секретар ЈОСИФ БОЈИНОВИЋ чита извештај Верификационог Одбора, који гласи:

Народном представништву.

Оставком од 17. марта 1919. бр. 563 захвалио се ради слабог здравственог стања посланик Хаџи Махмудбег Џинић из Бање Луке на мандату. Његовим је замеником према допису Министра Припреме за Уставотворну Скупштину и изједначење закона од 4. априла 1919. изабран Хуснија Ђумрукчић.

Верификациони одбор узео је у расправу уверење посланика Хусније Ђумрукчића од 19. марта 1919. по председнику Народног Већа, С. Х. С. у Загребу.

Пошто против овог пуномоћства није ни с које стране подигнут приговор или жалба и пошто је исто потврђено по Председништву Народног Већа, то одбор предлаже Скупштини,

да се пуномоћје Хусније Ђумрукчића призна као уредно и неоспориво.

У Београду, 8. априла 1919.

Председник верификационог одбора :

Д. Печих, (с. р.)

Секретар : Кризман, (с. р.)

Чланови:

Д. Лончар, (с. р.)

Н. Петровић, (с. р.)

Урош Ломовић, (с. р.)

Бор. Ј. Поповић, (с. р.)

Д. Мажуранић, (с. р.)

Душан Симовић, (с. р.)

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ : Господо пре него што пређемо на дневни ред, има неколико питања, на које ће господа министри одговорити.

Прво ће одговорити господин министар финансија на питање господина Агатоновића. Има реч господин Агатоновић.

РАДОСЛАВ АГАТОНОВИЋ : Молим господина министра финансија, да ми да у Народном Представништву обавештење, зашто финансијска управа у Нишу није у последње време исплатила помоћ инвалидима. Маса инвалида који имају право на инвалидску потпору, долазили су у финансијску управу и тражили ту потпору, али нису имали могућности, да дођу до те потпоре. Наравно, да се на тај начин ствара велико незадовољство. Ја сам о томе добио један извештај из Ниша и — с једне стране — да бих учинио јавну сатисфакцију нашим инвалидима, а — с друге стране — да би се учинило, што је нужно, да наши инвалиди дођу до своје законске потпоре, ја упућујем ово питање на господина министра финансија и молим га, да ми о томе да обавештења.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ : Има реч господин министар финансија.

Министар финансија др. МОМЧИЛО НИНЧИЋ : Мени, господо, није познато, зашто финансијска управа у Нишу не исплаћује у овом тренутку инвалидске потпоре. Међутим она има одобрење и наредбу моју, да свима онима, који имаду право на потпору по извршеном судском решењу за месец дана унапред, од дана, кад је дотично окружно место ослобођено, инвалиду исплати, а за оне, који немају никаквог извршног решења инвалида се има исплатити месец дана уназад на основу простог општинског уверења.

Ја ћу ову ствар извидети и издати наредбу финансијској управи у Нишу, да у смислу овога уређања поступа.

Председник: Има реч господин Агатоновић.

РАДОСЛАВ АГАТОНОВИЋ : Са одговором господина министра на прво питање задовољан сам.

Друго је питање у овоме.

Господин министар финансија проишао је правилник, по коме се чиновничким удовицама, које примају пензију из касе управе фондова, даје извештај додатак на скупоћу. Тај додатак дават је и у Нишу. Међутим пре некога времена тај је додатак повучен, а повучен је баш онда, кад су јадне удовице утрошиле тај додатак, који су биле примиле за неколико месеци уназад. Изгледа, да је пропис такав, да удовице, које имаду инвалидску потпору — а ту потпору имају само удовице официра изгинулих у рату, и чиновника изгинулих у рату, који су по закону оставили то право својим породицама да добијају инвалидску потпору — изгледа, дакле, да само оне удовице, које примају инвалидску потпору, не могу примати ту помоћ. И онда, господо, излази ово: Да оне удовице, чији су мужеви живели дуго година и које имају највећу пензију 250 динара месечно, да оне имаду додатак на скупоћу, док оне сироте удовице, које имају свега 50—60 динара месечно пензије и највише 48 динара инвалидске помоћи, што све укупно износи 100, максимално 150 динара, да оне немају права на овај додатак на скупоћу. Ја мислим, да је у овоме погледу неправедно решење господина министра финансија, ако је оно овако, као што сам ја добио извештај из Ниша. Молим господина министра финансија, да ми о томе да обавештење пред Народним Представништвом, а после ћу ја дати свој одговор.

Председник: Има реч господин министар финансија.

Министар финансија др. МОМЧИЛО НИНЧИЋ : Ово питање је сасвим ново, али пошто ми је познато, могу о њему дати обавештења Народном Представништву.

Донета према решењу министарског Савета може бити сумњиво како то није изрочно речено, да ли оне удовице, које имаду права на пензију, а уз пензију имаду и инвалидску потпору, могу имати додатак на скупоћу. У пракси се је доиста ово питање појавило. Међутим тенденција је овога решења била та, да и оне удовице, које имаду инвалидску помоћ, али чија пензија заједно са инвалидском помоћи не достиже суму од 250 динара, да и оне треба да имаду права на додатак на скупоћу. У томе смислу ја ћу издати наређење свима финансијским управама, па и финансијској управи у Нишу.

РАДОСЛАВ АГАТОНОВИЋ: Постоји њихова молба код господина Министра Финансија. Ја мислим, да је већ дошла и жалба, односно молба удовица, које су у вароши Нишу, а тако исто мислим, да ће поврвети и удовице и из осталих крајева наших својим молбама на господина Министра Финансија.

Задовољан сам одговором господина Министра Финансија и молим га, да зближа у овом смислу изда наређење, те да оне удовице, које имају пензију и инвалидску потпору испод 250 динара месечно, имаду права на овај додатак на скупоћу.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Има реч господин Министар Финансија.

Министар Финансија др. МОМЧИЛО НИЧИЋ: Господин Стојан Костић упутно ми је пре неколико дана питање у погледу исплаћивања инвалидске потпоре за време, док смо били у евакуацији. Његово питање гласи овако:

Прво је питање о истраживању и предаји адресантима оне суме новаца, које су од стране српске владе са Крфа и разних других приватних лица преко српског Црвеног Крета и Обавештајног бироа у Женеви послате разним лицима и војничким породицама, наиме плате инвалидске потпоре и остале помоћи породицама у Србији, а које суме бугарске власти нису хтеле предати лицима, којима су упућене.

Друго је питање о инвалидској потпори лицима за оно време, за које та државна помоћ није могла бити исплаћена услед окупације наше земље и наше евакуације. Питање о исплаћивању инвалиде у оним крајевима, који су били окупирани од стране Бугара, истоветно је са питањем исплаћивања свеколике помоћи, које је српска влада са Крфа преко Обавештајног бироа у Женеви слала. У том раду нарочито за крајеве, који су под Бугарима имали само специјалних тешкоћа, при првом покушају, да се шаље помоћ у име плате и пензије и инвалидска потпора, бугарска влада, а не само влада, него и Бугарски Црвени Крст известио је наш Црвени Крст у Женеви, да пошто српска држава не постоји, не постоји ни српски Црвени Крст и да се та господа, која се самозвано називају представници Српског Црвеног Крета, о томе обавесте. Сем тога бугарска влада је одговорила, да пошто на територији, који држи њена војска, постоје само бугарски држављани, она сад о тим држављанима има једино право да се брине, а колико се она о њима стварно брине, сад смо видели, како се и на који начин она о њима брине. Према томе никаква страна влада, па ни српска влада, нема права, да се у то питање меша. На такво шкандалозно држање и становиште про-

тивно не само свима принципима међународног права, него и принципима међународних уговора, противно и хашкој конвенцији, бугарска влада је остала тако све, док је то могло да буде. Међутим поводом нашег протеста, упућеног на све стране и поводом питања Међународног Црвеног Крета, бугарска влада је мало попустила, али само про форма, а у ствари није попустила ништа. Почела је примати наше пошиљке, али смо извештени, да оне нису издаване, а и ако су издаване, издаване су као пошиљке бугарског Црвеног Крета. Нигде није стајало име пошиљача. Међутим тих пошиљака примљених било је веома мало, толико мало, да нам је и сам Међународни Црвени Крст у Женеви саопштио, да више никакву помоћ у оне крајеве, окупирани од стране Бугара, више не шаљемо, пошто нема довољно гаранције, да се та помоћ одиста удели. Дакле, као што видите са овим питањем нишло је врло тешко. Кадгод је било прилике, да се какова помоћ шаље, ми смо слали, али тих прилика није било довољно — онолико, колико треба да буде. Сад господин посланик пита и то: како сад стоји са питањем те помоћи, која је онда слата? На пословима, односно слања те помоћи, ра ди се сад. Наш Обавештајни биро из Женеви дошао је и почео је да ликвидира те послове и чим то сврши — а ти су послови ликвидације у вези са пословима, који су ишли преко Wiener Bank-Verein-a — одма ће то питање бити регулисано и ми ћемо моћи према нашим финансијским средствима почети исплаћивање несамо инвалиде, него и целокупне плаће, која за време евакуације чиновницима није исплаћена, а на које имају права.

Ја мислим, да ми данас на томе нећемо још дуго чекати.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Има реч господин Стојан Костић.

СТОЈАН КОСТИЋ: После одговора господина министра финансија имам да кажем, да је веома нужно, да се одмах предузму потребне мере, да се пронађу оне огромне суме новаца, које су остале код Бугара. То је потребно због тога, што се она лица, којима су те суме биле упућене и данас налазе у великој оскудици. Њима треба тај новац што пре исплатити. Ово је потребно учинити и у интересу самих наших војника, и то што пре, јер наши војници, док су били на солунском фронту, добијали су извештаје са Крфа и из бироа у Женеви, да је новац слат њиховим породицама; међутим, кад су дошли овамо, уверили су се, да њихове породице нису примиле ништа од тога новца. Они не знају и неће да знају, зашто је то тако, него мисле, да су на неки начин обманути. Дакле, ја мислим, да је у интересу самих наших војника неоп-

ходно потребно, да се ти кораци што пре предузму и да се тај новац, који је остао код Бугара, изда што пре сиротним породицама наших војника.

Поводом другог питања, односно неисплаћене инвалиде за оно време, док смо били у иностранству, имам да кажем ово:

Стање нашег чиновништва и државних службеника за сада је прилично добро, после побољшања њиховог материјалног стања. За то ја мислим, да они могу мало и причекати, док се не регулише то питање о примању њихових непримљених плата. Код инвалида и њихових породица стање је много друкчије. Ту треба што пре пружити новчану помоћ. Инвалиди и породице наших палих ратника заслужују у првом реду нашу нарочиту пажњу, јер су те породице изгубиле у рату своје храниоце, који су мали на пољу части за одбрану своје отаџбине и само преко лешева тих наших великих јунака и изгубљених редова тела наших инвалида могло се извршити наше ослобођење и остварити наша велика заветна мисао. (Одобравање.)

Али, насупрот томе, господо, ми видимо, да док се постарало за чиновнике и за све остале, да им се помогне на рачун скупоће, дотле се за наше ратнике и њихове сиротне породице ништа није урадило.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Ви држите говор, господине посланиче, а то није допуштено. Ово је питање и ја вас молим да будете што краћи.

СТОЈАН КОСТИЋ: Ја молим господина министра, да то питање што пре повољно реши. Неоправдана је изјава господина министра, да се то питање није могло раније свршити, јер постоје књиге у министарству финансија, из којих се могло видети, колика је помоћ слата којој породици, и према тим књигама могли су се саставити спискови, и доставити финансијским управама ради обрачуна те да се људима што пре исплати новац, који им припада сем оне мале суме, која им је у ова два или три маха послата са Крфа.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Има реч господин Јосиф Бојиновић.

ЈОСИФ БОЈИНОВИЋ: Имам да упутим једно питање господину Министру Финансија.

У округу подринском инвалидска потпора се исплаћује у извесним срезovima, а у извесним се не исплаћује. Не исплаћује се, на пример, у срезу азбуковачком. Ја молим господина министра финансија за објашњење, зашто је та разлика учињена, кад саобраћајне прилике ништа не сметају, да се и том срезу исплаћује инвалидска потпора.

Министар Финансија др. МОМЧИЛО НИНЧИЋ: Ја нисам издао никакву наредбу, да се прави разлика између срезова ма кога округа, па ни у округу Подринском. Ја ћу ствар извидити и постараћу се, да срез азбуковачки не заостане не само иза тога округа него ни иза осталих окружја у Србији.

ЈОСИФ БОЈИНОВИЋ: Молим вас, господине министре, да то наредите.

МИЛИВОЈЕ БАШИЋ: И ја блх, господине председниче, имао једно питање. Ја сам хтео, да вас умолим за одговор, кад ће анкете, које су изабране у српској Народној Скупштини да започну рад.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Ако хоћете да поставите питање, требали сте о томе да ме обавестите пре 24 сата.

МИЛИВОЈЕ БАШИЋ: Ја сам вас јуче питао.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Имате ли на мене да упутите питање?

МИЛИВОЈЕ БАШИЋ: Незнам на кога, не знам ко је надлежан.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Ви треба то да знате, господине посланиче.

Има реч господин Радослав Агатоновић за питање на господина министра унутрашњих дела.

РАДОСЛАВ АГАТОНОВИЋ: Ја држим, да многа господа чланови овога дома имају доказа у рукама, да су полицијске власти, које су на старој територији Краљевине Србије, а из режимског доба, пре наше несреће коју смо преживели, већ дале доказа, да инклинирају своме старом методу, да почињу своју полицијску снагу да прибирају, и да је упућују на ону страну, која нас је све до наше несреће 1915. године делила у оне таборе, и која је била предмет највећих нападаја и опструкције у Народном Представништву. Она ту болест није оставила за време наше емиграције и она почиње сада уводити нове симптоме да партија, која је понаместала њу, почиње јој враћати услуге, које је за време емиграције њој чинила. Ја ћу навести само један мали пример за то што је кратко време и кратко питање. Имам доста доказа, да у Нишком округу окружна полицијска и среска власт почињу већ у велике изводити своју стару методу: стварања већине својој партији по општинама. Она се користи овим временом, приликама или неприликама, извесним наређењима, за која не знам да ли постоје, и врло јој згодно дође, да набади реч компромитовање на свакога онога, који не припада њеној странци, и на оне људе, који не припадају њеној странци. Колико је таквих кметова изме-

иено. У једној општини Горњо-Међудравској измењен је председник, одбор га је натерао да да оставку. Додајем да тај председник припада напредној странци, и да се ничим није компромитовао, нити се когод могао на њега пожалити. Али оно што је урађено у тој општини, то је један од симптома, који потврђује моје гледиште. Ова полиција почиње изводити и даље свој рад. Полицијски писар Радуловић отишао је у исту општину и сазвао 30 и неколико грађана, који припадају радикалној странци, а та општина броји 400 глава и са збором донео је одлуку, да смени цео општински одбор, и захтевао је од општинског одбора да да оставку, и да се увече одбор од 30-орице људи са сокака. Да није било присебности старог деловође, кога је полиција натерала да да оставку и да није било присебности осталих угледних грађана, било би свега и свачега. Са тих 30 до 40 људи у тој општини, захваљујући присебности, до наредна није дошло. Мени је тај случај достављен, и питао ме је одбор шта да ради. Полиција је учинила притисак да је цео одбор морао да да оставку. Нема основице у закону, да полиција може терати одбор да даје оставку. Ако је одбор крив има закона, који може наредити да се такав одбор оптужи, и има да се реши да ли да се одбор смени или не.

Ја молим господина министра да ми одговори: је ли му овај случај познат, а ако није, је ли вољан наредити истрагу по овоме?

И друго питање, је ли вољан господин министар да при појављеним случајевима, који могу бити све чешћи у колико идемо ближе ка изборима, да у тим случајевима обрати на полицију особену пажњу, да је данас прва њена брига, да народ мпруге, и да поправља болести из рата, а не да ствара већину појединим партијама?!

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Има реч господин Министар Прибићевић.

Министар Унутрашњих дела СВЕТОЗАР ПРИБИЋЕВИЋ: Господин посланици! На питање господина Народног посланика Агатоновића имам да одговорим укратко ово: Мени је тај случај познат. Познат ми је из приватног разговора са господином послаником и из његове интерпелације. Поводом његове интерпелације ја сам упутио хитну депешу, којом сам тражио извештај о томе. Понављам, поводом интерпелације господина посланика, ја сам послао хитну депешу, којом сам тражио извештај о тој ствари. На ту депешу писам добио одговор. Ја сам поново ургирао, али не знам, дали је извештај до овога часа стигао. Имам да кажем господину посланику, да ћу ствар тачно испитати, и да ћу по закону поступити. Даље имам

да му кажем још и то да ја нећу трпети, да чиновници воде партијску политику (Чује се: Тако је!) И да ћу упутити чиновништву да имају сву снагу да посвете интересима државне целине, а не ниједној партији (Чује се: Тако је!) Ако се, господине, у овом случају покаже, да је господин питаач имао право, ја ћу поступити врло строго према одговорним лицима. А с друге стране стојим на становишту, да и чиновник треба да буде заштићен онда, кад је неосновано нападнут. То имам да одговорим на питање господина посланика.

РАДОСЛАВ АГАТОНОВИЋ: Ја сам задовољан одговором господина Министра.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Имамо свега 20 минута на расположењу. Морамо, господине, да пожуримо. Има реч госп. Храсница.

Др. ХАЛИД БЕГ ХРАСНИЦА: У јучерашњим »Службеним Новинама« од 10. априла у броју 33. обелодањена је министарска наредба у којој се вели: На предлог Министра Правде решили смо и решавамо, да се законска снага главе IX. и X. криминалног закона односи на цело Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца и тако даље и тако даље. Следећу потписи. Ова је наредба датирана 25. фебруара 1919. године, а проглашена је после месец дана. За то читаво време, господине, ради Народно Представништво овде, као законодавно тело, а о овој наредби ништа није знало, нити је предложен законски предлог, којим би се овај закон проширио и на остало Краљевство. То се коси, господине, са најпримитивнијим начелима уставности и парламентарности и ја питам господина Министра Правде, како ће ову работу оправдати.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Ја сам ово питање господину посланику Храсници дозволио и ако није време, јер је он то питање тек синоћ доставио.

Др. ХАЛИД БЕГ ХРАСНИЦА: Јуче је изашла та наредба.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Господин Министар Правде пристао је да одговори онолико, колико може да одговори на брзу руку.

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ: И ако ми је ово питање тек јутрос саопштено противно пословнику, ја ћу да одговорим посланику господину Храсници али би га замолио, да ми предходно каже да ли је његова замерка чисто формалне, или је чисто материјалне природе.

Др. ХАЛИД БЕГ ХРАСНИЦА: Ја сам формулисао своје питање, и питам како се може правдати овакав проти уставан поступак, да се

један закон наредбом ставља на снагу у доба, кад парламенат ради.

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ: На ово питање господина посланика имам да одговорим. Од дана објаве нашег народног уједињења и прогласа Краља Петра за владаноца Срба, Хрвата и Словенаца за свакога је јасно било да краљ Петар као владалац Срба, Хрвата и Словенаца, има права на пуну законску заштиту своје владалачке личности.

Изгледа да то није било јасно само неким судијама у Босни. Њих је бунило што у казненом закону за Босну и Херцеговину не пише Краљ Срба, Хрвата и Словенаца, него пише Цесар. Влада је дужна била да исправи то погрешно мишљење судија; она је била дужна то учинити ради обезбеђења правног реда и поредка ради сигурности младе краљевине. Влада је то учинила тим решењем које су потписали сви *ондашњи* чланови владе. Овим решењем не мења се закон; овим решењем не доноси се закон; овим се решењем декларира само оно, што је пре тога утврђено фактом уједињења свих Срба, Хрвата и Словенаца.

Др. ХАЛИД БЕГ ХРАСНИЦА: Са овим одговором господина Министра Правде не могу бити задовољан. Нико није спорио да је Краљ Петар владалац свих Срба, Хрвата и Словенаца; нико није оспорио да треба заштитити Краљевина. Овде се оспорава форма, којом је то учињено. Несме се наредбеним путем мењати један закон. Ако се то учини једном учиниће се и други пут, и трећи пут, ми седимо у парламенту, баш у оно доба кад се ова наредба издаје.

Министар Правде: Изгледа, господо, да се ми неразумемо. То неразумевање може да буде нехотично, а може да буде и хотимично. Нема овде мијењања закона. То је ствар прилично јасна. Ево др. Бадај, председник Касационог суда, односно председник стола седморице у Загребу, схватио је врло правилно да личност краљева од момента кад је проглашен за краља свих Срба, Хрвата и Словенаца ужива потпуну заштиту казненог законика без обзира што његова личност није изреком поменута. (Протести од стране посланика Народног клуба.) Молим Вас немојте се жестити. Ја одговарам на постављено питање, не жестите се, будите мирни и хладни. Само као што рекох извесне судије у Босни и Херцеговини нису хтели да схвате и ми смо били дужни да им скренемо пажњу на то да се данас не живи више у атмосфери аустријског цесара, него да Краљ свих Срба, Хрвата и Словенаца. (Живо одобравање на десници са пљескањем) мора имати пуну законску заштиту, не само у Србији но на целокупној територији

Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца (Живо одобравање на десници са пљескањем.)

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Има реч за питање господин Васа Кнежевић.

ВАСА КНЕЖЕВИЋ: Пре осам дана упутио сам на господина Министра Војног преко Председништва Народног Представништва 3 питања, која се односе на студенте и индустријске раднике, који се још палазе по командама, и на раднике по занатлијским четама који се тамо без потребе држе. И ако сам та три питања упутио пре 8 дана још нисам добио никаквог одговора. Господин Министар Војни пошто му се достави питање дужан је у року од 24 часа одговорити и одредити дан кад ће одговорити на дотично питање. Господин Министар Војни, и ако је означено време прошло, није сматрао за нужно да одговори Председнику Народног Представништва. Ја сам слободан упутити питање на Председништво, да ли су моја питања достављена господину Министру Војном, да ли је господин Министар Војни учинио саопштење Председништву, и ако није дали Председништво има начина, да се господин Министар Војни увери о вршењу своје функције, и да је као члан владе одговоран парламенту?

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Чим сам ја ово питање добио, доставио сам га господину Министру Војном, али пошто је управо онда настала промена у Министарству, то сигурно бивши Министар није могао више да одговори, а нови министар иетом је преузео Министарство, па још није могао да одговори. Ја ћу питање поновити и тражити од господина Министра Војног, да што пре на њ одговори.

Господо Народни посланици, прије него што пређемо на дневни ред изабраћемо одбор за законски предлог о аграрној реформи.

Пре тога морам да саопштим, да би по пословном реду требале секције да изабере по два члана у тај одбор. Секције нису тога избора обавиле, него је изражена жеља, да се не бира као обично по секцијама, него да се о избору споразуму парламентарне групе. Ја сам, господо, сазвао конференцију шефова парламентарних група, па је споразумно закључено, да се овога пута одступи од одредаба пословника. Разлога, господо, имаде за то крупних и великих. Аграрна реформа дубоко задире у социјалне односе, и кад се доноси тако важна реформа, онда су с правом све групе тражиле, да учествују према пропорционалној својој снази, да буду заступане све социјалне струје, и да у тај одбор дођу сви људи, који су као стручњаци звани, да у њему сарађују. Све то није

могла задовољити одредба пословника, по којој секције бирају само два члана, па смо се одлучили за овај начин, по аналогiji према другим одборима, које наш пословник познаје. Одлучено је, да се изабере такав велики одбор од 24 лица, као рецимо за адресу, или за анкете. Ово је можда противно оној одредби пословника, по којој свака секција може да бира само 2 члана у одбор, али није противно духу пословника, јер таквих одбора има. То је, како рекох, одбор за адресу и за анкету. Начин бирања по секцијама незгодан је, јербо се препушта коцки, ко ће бити изабран, па се може догодити често пута, као што се већ и догодило, да баш у истој секцији имаде свака група по неколико својих представника на које рефлектира, а та секција може да изабере само двојицу. Стога је сасвим разумљив захтев, да се одступи од те одредбе пословника.

Ја међутим нећу ово да учиним без пристајка Народног Представништва и питама Народно Представништво, да ли пристаје на то, да се овај одбор изабере једном општом листом? (Пристаје.)

Господо, сада можемо да приступимо избору тога одбора. Парламентарне групе већ су се спразумиле гледе листе одборника и молим да ми се та листа саопшти.

Реч имаде господин Народни Посланик др. Хенрик Кризман.

Др. ХЕНРИК КРИЗМАН: На темељу међустраничног споразума слободан сам, да предложим, да се у парламентарну комисију за аграрну реформу... (Народни посланик НИКОДИЈЕ МИЛЕТИЋ: То је очито гажење пословника! Ја протестујем проти таковог начина. — Велика бука. — Народни посланик КОСТА ТИМОТИЈЕВИЋ: Како можете говорити, кад нисте тражили речи?)

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Нисте тражили реч, па немате речи.

Др. ХЕНРИК КРИЗМАН: Позван од господина председника, ја сам устао, да према споразуму предложим листу чланова за одбор. Према споразуму свију група предлагем, да уђу у овај одбор ова лица (чита):

О Д Б О Р

за закон о аграрној реформи.

1. Васа Муачевић
2. Суљага Салихагић
3. Др. Хенрик Кризман
4. Др. Живко Њежић
5. Др. Данило Димовић
6. Др. Вјекослав Куковец
7. Др. Жарко Миладиновић.

8. Мита Клицин
9. Мита Мушички
10. Прота Воја Поповић
11. Др. Храсница Халид бег
12. Др. Лавослав Ханжек
13. Антон Јагић
14. Коста Тимотијевић
15. Др. Воја Маринковић
16. Веља Вукићевић
17. Др. Јанко Шимрак
18. Антон Сушник
19. Живојин Рафајиловић
20. Витомир Кораћ
21. Славко Хенч
22. Др. Стипан Војнић-Тунић
23. Сава Вукојичић.

Пошто је ова листа састављена на темељу међустраничног споразума, то предлагем, да се одступи од начина бирања гласовањем већ изврши бирање акламацијом.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ Има реч господин Никодије Милетић.

НИКОДИЈЕ МИЛЕТИЋ: Ја сам тражио реч да одлучно протестујем против таквог начина рада у Народно Представништво, Народно Представништво има за основицу свога рада Пословник српске Народне Скупштине. Против тога Пословника не сме се ићи, а ако се налази, да треба одступити од њега, или да прилике наређују сасвим другу радњу, нека се поднесе формални предлог за измену тога пословника, нека он прође кроз Народно Представништво, па онда да се може поступити овако, како се сада поступа.

Преседан, док постоје одредбе нашега Пословника, овакве врсте, штетан је по рад Народног Представништва, и ја молим Председништво, да те преседане не уводи, јер се њима не може доћи до тога, да се стекне уверење да постоје извесна правила.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Има реч господин др. Војислав Маринковић.

Др. ВОЈИСЛАВ МАРИНКОВИЋ: Пословник о коме је говорио господин предговорник, то је закон о пословном реду у Српској Народној Скупштини. Ми овде нисмо у Српској Народној Скупштини, него у Народно Представништво Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца. Ми пословника имамо (Чује се: Немамо), него смо на предлог привременог председника г. Глигорија Јефтановића, једном одлуком овога Представништва, примили овај Пословник, да по њему радимо док сами не регулишемо то питање. Мисмо у исто време могли примити енглески закон, француски закон, или јапански закон, али то за нас овде није закон, то је једна

одлука Привременог Народног Представништва, која може бити промјењена онако, и на онај начин, како је донета. Како смо је донели на предлог Председништва, тако сада на предлог Председништва, коме смо тај предлог учинили, у партијској конференцији, ми доносимо другу одлуку, по којој предлажемо, да се изабере одбор на овај рационалнији начин. Ту нема гажења Пословника. Газили смо га до сада, што по Пословнику нисмо радили. У Пословнику пише, да се секције имају да састану и претресу тај предлог, и према томе како се споразумеју да пошаљу по једнога посланика у одбор. Господин Милетић добро зна, да то нисмо радили ни у српској Скупштини, а камо ли у Народном Представништву, и због тога смо потпуно правилно предложили, да се она одлука донета на првом претходном састанку у толико измени, што ће се за овај специални закон одбор изабрати на овај начин. Опасности од тога нема, јер ћемо ускоро добити прави Пословник по коме ћемо моћи радити.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ — Овим, господо, дух Пословника, право Посланика није повређено него проширено, кад се место 14. чланова да 23. Према томе и друго и треће, све је то дошло по споразуму група и ја сам мислио, да то треба извршити једногласно и лојално.

НИКОДИЈЕ МИЛЕТИЋ. — Молим за реч ради објашњења.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ. — Господине посланиче, ви не можете добити реч због тога, што је већ прошао сат и по.

Сада прелазимо на дневни ред (узвици: је ли ова листа примљена?, је ли оглашена?). Питам, господо, прима ли се ова листа? (Прима се). Која господа не ће да ју приме, нека устану, а тко је за листу, нека остане седити. (Седе сви). Проглашујем, да је ова листа примљена.

Сада прелазимо на дневни ред. На дневном је реду друго читање закона о изменама и допунама у закону о обустави извршења и обезбеђења, као и тока рокова од 29. јуна 1914. год. Молим господина известиоца, да заузме своје место и да чита.

Известилац одбора ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита члан 2. тачка а) став први, који гласи:

Сви постојећи (текући) закупи станова и зарада уопште, конституисани пре или у току рата, без обзира на уговорени рок и продају имања, продужују се да трају још за годину дана, рачунајући од дана истека полгођа (за селидбу), у коме је објављена општа демобилизација војске садањег рата«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР — Реч има др. Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Према споразуму, који је постигнут у одбору овај први став има се изменити у толико, што ће се направити разлика између закупаца станова, и закупаца оних зграда, у којима су смештене индустријске, трговачке или друге радње. Према томе би овај став имао гласити овако (чита): »Сви постојећи (текући) закупи станова конституисани пре или у току рата и закупи зграда за индустријске, трговачке и професионалне радње конституисане пре рата, без обзира на уговорени рок и приватну продају имања, продужују се још за годину дана, рачунајући од дана истека полгођа (за селидбу), у коме је објављена општа демобилизација војске садањег рата«.

Молим господина извешитеља и господина министра да приме ову редакцију.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Жели ли још тко говорити? (Чеда Костић: Ја.) Реч има г. Чеда Костић.

ЧЕДА КОСТИЋ. — Ја мислим, да ова одредба не може остати у овом наређењу, у коме се каже: да се постојећи закупи продужују за годину дана, без обзира на уговорени рок и приватну продају имања. Ја мислим, да би та одредба, у колико се тиче приватне продаје имања, била противна једном позитивном закону, грађанском законнику, по коме се и у којем случају не би могло допустити, да се може спречити продаја, или да се продаја може извршити с тим теретом, да закупац остане и даље у стану.

Продаја наиме раскида све уговоре, који би били у том тренутку. Како у овом случају има та одредба да дође у сукоб са позитивним законом, мислим, да би то требало да отпадне.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин извешилац.

Извешилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Предлог, којег је поднио господин др. Мијовић, ја га посвема усвајам. Према томе тачка 2. слово а) гласи да би овако (чита): »Сви постојећи (текући) закупи станова конституисани пре, или у току рата, и закупи зграда за индустријске, трговачке и професионалне радње, конституисане пре рата, без обзира на уговорени рок, и приватну продају имања, продужују се још за годину дана, рачунајући од дана истека полугођа у коме је објављена општа демобилизација војске садањег рата.«

Примедбу, која је пала са стране господина Костића, не могу да прихватим због тога, што би може бити била отворена врата врло великим злоупотребима што би у место истинске продаје добра биле и фиктивне.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Жели ли још ко говорити? (Нико се не јавља.) Питам Народно Представништво, да ли прима овај став према редакцији, како је надопунио господин Мијовић, а господин извештач примио? (*Прима се.*) Овај став је примљен. Молим господина извештача, да прочита даљњи став.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ прочита други став тачке а):

»Но код дугорочних (чији је уговорени рок дужи од године дана) закупа, ако закупач или ма ко од његове породице за извесно време није уживао закупљене просторије услед ратне опасности, реквизиције, бегства или насилног одвођења (интернирања, конфинирања и друго) трајање његово продужује се после уговореног рока још и за износ неуживаног времена«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Реч има господин посланик Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ : Ја мислим, да би ову одредбу требало изменити у толико, што би се рок, који је овђе предвиђен скратио, и закупцу би се дало право, да продужи рок још само за оно време, за које је било уговорено. Према томе редакција овог става имала би гласити овако, да уместо речи »трајање његово продужује се после уговореног рока још и за износ неуживаног времена« треба да стоји (чита): »закупац има право да ужива закупно добро онолико време колико је било уговорено, а није уживано«.

Молим господина извештача, да прими ову измену.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Реч има господин Чеда Костић.

ЧЕДА КОСТИЋ : Ја опет кажем, не разумем, зашто треба да дође овај израз »дугорочан«. Сасвим је свеједно, да ли је закуп дугорочан или не; ако нисам уживао закуп имам право, да га уживам још толико, колико га нисам уживао, те је сасвим свеједно, да ли је рок дугорочан или није.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Реч има господин извештач.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ : Свима се продужује за годину дана, изузетак се мора правити само за дугорочне закупе.

Господо, прије него би свршио, морам да изјавим, да примедбе, које су пале од господина дра. Мијовића усвајам, те према томе текст за дискусију овога става гласи овако (чита): »Но код дугорочних (чији је уговорени рок дужи од године дана) закупа, ако закупач или ма ко од његове породице за извесно време није уживао незакупљене просторије услед ратне опасности, реквизиције, бегства или насилног одвођења

(интернирања, конфинирања и др.) закупач има право да ужива закупно добро онолико времена, колико је било уговорено, а није уживано«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Реч има господин Костић.

ЧЕДА КОСТИЋ : Ја ипак остајем при том, да је ово једна сувишна ствар, јер ако се је хтео да прави изузетак за оне, који имаду још право да уживају уговор, онда је свеједно, да ли је тај рок дугорочан или не. Он има право да ужива уговор за оно време, за које није уживао. За то је сувишна реч »дугорочан«.

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ : Реч има господин Министар Правде.

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ : Господин Костић има доиста право, ово је један плеоназам; ми кажемо »ну код дугорочних закупа« па онда још објашњујемо, који су то дугорочни закупци. Довољно је да се каже: но ако закупач није уживао закупно добро за уговорено време, онда му се продужује рок за онолико времена, колико није уживао. Ово је дакле сувишно казано, али то не штоди.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Реч има господин Несторовић.

БОКА НЕСТОРОВИЋ : Ја налазим, да су ове две ствари, сасвим одвојене једна од друге. У првом се ставу говори о конституисању закупа и станова, који су краткорочни, обично од године дана, а овамо се говори о дугорочним закупима. За оне прве се не предвиђа исто што и за ове друге. Према томе ово треба да остане свако као што је прочитано за разлику уговора краткорочних од дугорочних.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Реч има господин Министар Правде.

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ : Дакле, морамо отпочети мало издаље. Ми имамо закуп обичних, на шест месеци, Бурђевских и Митровданских, а имамо и дугорочних закупа. Ако је закуп краткорочан, Бурђевски или Митровски, он има да траје још годину дана после указа о демобилизацији војске. Он је уговорио да станује шест месеци, али му се даје право сада да ужива закупно добро пуну годину дана после демобилизације војске.

Но сад настаје један други случај. Ако је неко уговорио, да станује 10 година, а пет година није уживао, или ако је уговорио 6 година па га је уживао свега три, а три године га није уживао, ми му сад кажемо: ти имаш то закупно добро да уживаш још 5 година, односно још 3 године, па тебе се не односи онај први одељак, јер се он односи само на оне, који су закључили краткорочне закупе. (ДРАГУТИН ПЕЋИЋ : Па зашто онда да укинемо овај назив »дугорочан?«)

Мени изгледа, да је он плеоназам, али може и да остане, и да се укине, по мом мишљењу смисао остаје апсолутно исти.

Ја остајем при редакцији како је предложио господин др. Мијовић.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли Народно Представништво други став тачке а) са овом допуном, како ју је предложио господин Мијовић, а господин извештач примно? (Прима.)

Објављујем да је други став тачке а) примљен. Изволите чути даље.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ прочита први став тачке б) који гласи (чита):

»Изузетно од овог наређења, сви закупни, конституисани у току рата без знања или против воље закуподаваца (његовог законитог представника, пуномоћника, тудора, старатеља, или најближе родбине), или са знањем овог, а на штету предратног закупца, кад је тај закупца оставио своје ствари у закупном добру, и у опште по свему није сам напустио ни прекинуо са тим својим закупом, и сматрао се у току рата за постојећег закупца, — престају најдаље до конца маја ове године и садањи закупца је дужан до тог доба уступити стан сопственику, односно предратном закупцу, ако исти у том року тражи уселење, изузев ако је војни обвезаник и на војној служби ван места закупног добра«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Овај став, господо, конституисао приоритет предратних закупца. Ми смо били тражили да се предратни закупца према закупном добру понаша тако, да се из тог његовог понашања може закључити, да се закупним добром није раскретно. Међутим из ове редакције како је она овде дата, може се у то посумњати и наћи, да је закупца напустио закупно добро. Да би се та сумња отклонила ја предлажем, да се место речи »и« стави реч »или« и да се речи »до конца маја« . . . избришу. Исто тако предлажем да се место ове речи »стан« стави реч »закупно добро«, пошто се ствар односи не само на станове, него и на зграде и локале за индустријске и професионалне радње. Најпосле предлажем, да реч »изузев« . . . потпуно изостане.

Према томе тај би пасус гласио овако:

»Изузетно од овог наређења сви закупни конституисани у току рата без знања или против воље закуподаваца (његовог законитог представника, пуномоћника, тудора, старатеља или најближе родбине), или са знањем овог а на штету предратног закупца кад је тај закупца оставио

своје ствари у закупном добру, или уопште по свему није сам напустио ни прекинуо са тим својим закупом, и сматрао се у току рата за постојећег закупца, — престају најдаље за месец дана од дана обнародовања овог закона и садањи закупца је дужан уступити закупно добро сопственику, односно предратном закупцу ако исти у том року тражи уселење«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин Ђока Несторовић.

ЂОКА НЕСТОРОВИЋ: Молим једно питање. Имао је неко краткорочни закуп. Стаповоа је до почетка мобилизације у Београду, али је за време бомбардовања отишао у унутрашњост, и до данас се никако није вратио. Оставио је можда нешто ствари, али су исте разграбљене и уништене. Сад тај човек који је могао да се врати јер је живео у Србији, онако исто као што се вратио сам сопственик или други кираџија није се вратио. Напустио је стан и три до четири године није долазио и није се газди јављао. Али после месец дана по обнародовању овог закона он се враћа, али је тај стан заузео неко други и станује већ у њему. Има ли права, дакле, да се и такав закупца користи овим наређењем закона?

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: То су посебни случајеви и фактичка питања, која суд у сваком посебном случају има да суди.

Ја дакле примам редакцију коју је господин Мијовић предложио и први став тачке б) према његовој редакцији гласио би овако:

»Изузетно од овог наређења, сви закупни конституисани у току рата без знања или против воље закуподаваца (његовог законитог представника, пуномоћника, тудора, старатеља или најближе родбине) или са знањем овог, а на штету предратног закупца, кад је тај закупца оставио своје ствари у закупном добру или у опште по свему није сам напустио ни прекинуо са тим својим закупом и сматрао се у току рата за постојећег закупца, — престају најдаље за месец дана од дана обнародовања овог закона и садањи закупца је дужан од тога доба уступити закупно добро сопственику, односно предратном закупцу, ако исти у том року тражи уселење«.

СВЕТОЗАР ЂОРЂЕВИЋ: Ја сам тхео само, да упутим питање на господина извештача, како ће се овде учинити са оним закупцима, који су спречени да се у одређеном року јаве.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: То је предвиђено у доцнијим члановима.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Питам Народно Представништво, да ли примам ову редакцију господина Мијовића, коју је прихватио и господин извештач? (Прима.)

Изволите чути даље.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ прочита другу алинеју тачке б), која гласи:

»Исто тако иселиће се у исто време и онај закупац (било предратни било ратни), чији је газда (власник зграде) принуђен да се усели у кираџијин стан, или за то, што осим тих просторија нема други свој стан, или за то, што је његов дотадањи стан бомбардовањем, или иначе ратом постао неупотребљив за становање, и не може се довести у ред најмање за време од шест месеца дана. Ово стање потребе или неупотребљивости утврђује полицијска власт преко два стручна грађана увиђајем, на тражење сопственика зграде. Кад је случај, да такав сопственик има више станова, право избора стана за уселење припада месном одбору по закону о помагању невољних у рату. Закупац нема права издати под закуп закупно добро за време важења овога закона; такав уговор ништи се«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин др. Александар Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Овде се жели да се учини само једна стилистичка редакција и то у овим речима. Место речи у »исто време« да дођу речи »у истом року«. Затим да се избрише ово: »чији је газда, власник зграде, принуђен да се усели у кираџијин стан«. Ова реченица: »Кад је власник зграде принуђен да се усели у закупчев стан«, треба да се избаци.

Најпосле, да место речи »два стручна грађанина« дођу речи »два стручњака«.

Цела редакција гласила би овако (чита):

»Исто тако иселиће се у истом року и онај закупац (било предратни било ратни), ако је сопственик зграде принуђен, да се усели у закупчев стан или зато што осим тих просторија нема други свој стан или зато, што је његов дотадањи стан бомбардовањем или иначе ратом постао неупотребљив за становање и не може се довести у ред најмање за време од шест месеци. Ово стање потребе или неупотребљивости утврђује полицијска власт преко два стручњака увиђајем, на тражење сопственика зграде. Кад је случај да такав сопственик има више станова право избора стана за уселење припада месном одбору по закону о помагању невољних у рату. Закупац нема права без одобрења сопственика издати под закуп закупно добро за време важења овог закона; такав уговор ништи се«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли господин известилац ову редакцију?

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Ја примам редакцију господина дра. Мијовића. Према томе члан гласи овако (чита као што је горе прочитао господин др. Мијовић).

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има др. Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Молио бих за једно тумачење и објашњење. Ово ограничење на крају: »Закупац нема права издати под закуп закупно добро«, кад смо то донели ми нисмо мислили, да се ово односи на издавање самцима. И према томе ја молим господина Министра Правде за објашњење, да ли је тако у његовом пројекту?

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин Министар Правде.

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ: Кад је одбор претресао одредбу овог члана, онда је пало питање, да ли се ова одредба односи и на издавање под закуп стана самцима? Ми смо се сви сложили у тој ствари, и ја сам пристао на то, да се то не може односити на случај кад се станови издају самцима.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Нико се не јавља за реч. Питам Народно Представништво прима ли овај став по редакцији господина дра. Мијовића, коју је примио господин известилац? (*Прима.*)

Објављујем да је примљено. Изволите чути даље.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ прочита трећи став тачке б), који гласи (чита):

»При иселавању по овој одредби, или иначе при селидби, кад закупац дугује кирију, на позив сопственика стана (његовог татора, старатеља, заступника, пуномоћника или најближе родбине) надлежна месна власт (полицијска, а ако ове нема у месту, општинска), дужна је у присуству два грађанина пописати све ствари кираџијине, узети реч од обе стране о трајању закупа и износу неплаћене кирије, па на потпис тога протокола предати те ствари кираџији под законом одговорношћу, са назначењем да оне служе као првенствена залога за неплаћену кирију о којој је реч. Тај протокол могу стране код власти преписати и потврдити уз плаћање таксе.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин др. Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Овде бих, господо, желео да се учини једна корекција у томе, што би се реч »купња« заменила речју »закупнина«, а место речи »кираџија« да дође реч »закупац«.

Према томе ова би редакција овако гласила (чита исти став трећи, тачке б) замењујући свуда реч »кирија« са речју »закупнина«, а реч »кираџија« са речју »закупац«.)

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин известилац.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: При-медбе основане примам, и према томе редакција ова гласи овако (чита):

»При исељавању по овој одредби, или иначе при селидби, кад закупац дугује закупнину, на позив сопственика стана (његовог татора, старатеља, заступника, пуномоћника или најближе родбине), надлежна местна власт (полицијска, ако ове нема у месту, општинска), дужна је, у присуству два грађанина пописати све ствари закупчеве, узети реч од обе стране о трајању закупа и износа неплаћене закупнине, па на потпис тога протокола предати те ствари закупцу под законом одговорношћу, са назначењем, да не служе као првенствена залога за неисплаћену закупнину о којој је реч. Таи протокол могу стране код власти преписати и потврдити уз плаћање таксе«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Нико се не јавља за реч. Према томе питам Народно Представништво: прима ли овај члан како га је прочитао господин известилац са примедбама господина Мијовића? (*Прима.*)

Објављујем да је примљен. Изволите чути даље.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ прочита тачку б) члан 2. која гласи:

»Све кирије уговорене у току рата, било да су закупци приватна лица или јавно-правна лица, која се од 1. маја 1919. имају плаћати по овом члану, утврђују се на висину кирије, коју је дотично добро имало пре рата (прво полгође 1914. год.) Сем тога урачунаће се још и по један додатак и то:

1. У Београду:

за кирије мес. од	51 дин. до	100 дин. по	10%
» » » »	101 » »	200 » »	15%
» » » »	201 » »	300 » »	20%
» » » »	301 » »	500 » »	25%
» » » »	501 » »	1000 » »	30%
» » » »	1000 » па на више по		40%

2. У окружним местима и местима која имају првостепени суд:

за кирије мес. од	21 дин. до	100 дин. по	10%
» » » »	101 » »	150 » »	15%
» » » »	151 » »	200 » »	20%
» » » »	201 » »	300 » »	25%
» » » »	301 » па на више » »		30%

3. У осталим среским сеоским местима:

за кирије мес. од	11 дин. до	100 дин. по	10%
» » » »	101 » »	150 » »	15%
» » » »	151 » па на више » »		20%

Но ако су извесне од закупних просторија услед рата постале неупотребљиве за уживање, онда ће се кирија смањити у сразмери неуживаних просторија.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Овде, господо, има пре свега да се изврши она исправка, коју смо већ учинили у претходним одредбама, а то је да се реч »кирија« замени ријечју »закупнина«.

Осим тога последњу реченицу у првом ставу: »Сем тога урачунаће се још и по један додатак« и тако даље треба променити тако, да не би било сумње да се то односи само на уговоре о закупу закључене у току рата. Тако би се међутим имало разумети ако би ово овако остало пошто овај став говори само о киријама за време рата. Према томе ова тачка има да гласи овако:

»Све закупнине уговорене у току рата било да су закупци приватна лица или јавно-правна, која се од 1. маја 1919. год. имају плаћати по овом члану утврђују се на висини закупнине, коју је дотично добро имало пре рата (прво полгође 1914. год.). Свима пак закупнинама (ратним и предратним) од 1. маја 1919. год. урачунаће се још и по један додатак и то: у Београду и тако даље«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Чеда Гагић.

ЧЕДА ГАГИЋ: Ја имам, господо, да учиним само једну малу напомену, и она се односи на то, да се овом редакцијом даје заштита само сопственицима већих станова, а не даје се никаква заштита сопственицима малих станова. Ја мислим, да бисмо требали да у неколико дамо заштите и малим сопственицима, да и они добију бар један мали додатак, ако не 10% бар 5%. Стога бих ја молио господина известивоца, ако се слаже са овим мојим напоменама да усвоји ову реченицу: да се на кирије до 50 динара одобрава додатак 5%. Остало има да остане као што је предложено.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Светозар Ђорђевић.

СВЕТОЗАР ЂОРЂЕВИЋ: Сваки који је пратио рашћење кирија, могао је приметити, да кирије у Србији, а нарочито у Београду, ратно расту, особито од свршетка првог балканског рата.

По томе дакле, ако би остала ова клаузула, да се кирије одређују према киријама у првом полугођу 1914. године онда би дошло до тога, да закупци плате и ово повећање у 1914. години и још један разрез више од 10, 15 и 20%, што

би се сад подигло. Ја молим господина известиоца, да прими ову допуну, да се кирије имају рачунати према киријама, које су биле у другом полгођу 1912. године, дакле пре рата.

Ја молим госпoду посланике, да ме потпомогну (Не помажу га.)

ЧЕДА КОСТИЋ : Ја хоћу, да дам само једну стилизацију у овом одељку првом: »Све кирије уговорене у току рата, било да су закупци приватна лица или јавно-правна лица, које се од 1. маја 1919. год. имају плаћати по овом члану, утврђује се на висину кирије, коју је дотично добро имало пре рата. (1. полугодште 1914. год.) Сем тога урачунаће се још додатак и то: и сад се ређа скала за Београд и окружна места а не каже се, коме ће се рачунати и како ће се рачунати. На кога се то односи. То зависи од њега, ако хоће. То дакле треба боље стилизовати.

Известилац мањине др. **АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ** : У овој одредби говори се о величини кирије и о начину, на који се обрачунава. Због тога ми смо узели као базу кирију пре рата. Међутим има станова и зграда, који до сада нису били издавати и према томе ја мислим, да се овде у овој одредби дода још један нов став, који би се односио на те станове и зграде, који до сада нису издавати. Стога треба додати још један став који гласи: »Код зграда које нису раније биле издаване под закуп висина закупнине ће се одредити по предњим наређењима, то јест у сваком посебном случају на захтев закупца и закуподавца; ако се они не би сложили, имало би се одредити величина кирије, онако, како се она у дотичном месту плаћа за идентично добро.

Потпредседник др. **ИВАН РИБАР** : Има реч господин Петејан.

Poslanec Josip Petejan : Mislim, da bi se pri točki 2. morala dostaviti še določba glede podnajemnikov; to so navadno samei in tujci, ki pridejo od zunaj, uradniki itd. Glede podnajemnikov ni nikake garancije, kakšne cene se jim bodo določile. Najemnik plača n. pr. za stanovanje 100 din. mesečno, od podnajemnika pa zahteva za eno samo sobo 200—250 din. mesečno. Zato naj se na navedenem mestu dostavi: »i za podnajemnike«, tako da bi se tudi tem stanarina ne smela bolj povišati nego za določeno število procentov.

Потпредседник др. **ИВАН РИБАР** : Има реч господин известилац.

Известилац **ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ** : Господо, ја на неколико примедба морам да одговорим. Може бити да је примедба, коју је господин Ђорђевић овде напоменуо, оправдана, али

се не можемо враћати толико унатраг у томе чак у години 1912. Међутим ми смо морали узети као основ за плаћање последњу закупну цену станова, који су били у закупу. Друго на примедбу коју је господин посланик Гагић упутио, односно овога смањења што нисмо усвојили пројекат господина Министра Правде, па да почне оптерећењем од 1 па до 100 динара одбор мењајући ову скалу, руководио се тиме, што је хтео масу сиротног света да заштити на тај начин, да им се не повећава кирија него да остане како је било у другом полгођу 1914. године, дакле како су биле пре рата.

Јер, господо, то су мали станови, нарочито у Београду. То су станови од једне до две собе. Њихов број је сразмерно приличан. Мислим, да има и малих сопственика, али тако исто има и сопственика тих малих станова врло великих газда, и онда правично је заштитити слабије. Због тога је одбор, руководећи се тежњом да заштити слабије, сматрао, да не треба оптеретити те кирије до 50 динара, него да остану оне закупне цене, које су биле пре рата.

Примедбе, које су пале од стране господина посланика Мијовића умесне су, и ја их усвајам. Односно примедбе господина Костића, изгледа ми, да би се и ту могло нешто учинити, ако се сматра, да је то нејасно, ма да ја налазим, да је текст, који је предложио господин Мијовић сасвим јасан. Јер, у том тексту стоји: »Свима пак закупнинама ратним и предратним од 1. маја 1919. године урачунаће се још и по један додатак. Дакле, то значи уз цене закупима и тај додатак, који је већ скалом обележен. У скали су већ одређене цифре, а никако се не треба бојати, да ће око тога бити каквих спорова. Власници зграда имају права на овај максимум, који је у скали одређен, и они ће се тиме користити. Ту је чисто одређено: »По 10%, по 15%, по 20% и т. д. Не брани се никоме, да не повећава кирију, али се смета, да већу цену даје. Међутим, ја немам ништа против тога, ако господин Костић нађе згоднију редакцију, да се она прихвати.

Према овоме, господо, пошто сам примио примедбе господина Мијовића, тачка в.) чл. 2., која је за дискузију, има да гласи овако: (Чита):«

»Све закупнине уговорене у току рата, било да су закупци приватна лица или јавно-правна лица, која се од 1. маја 1919. године имају плаћати по овом члану, утврђују се на висину закупнине, коју је дотично добро имало пре рата (прво полугође 1914. године). Свима пак закупнинама ратним и предратним од 1. маја 1919. године урачунаће се још и по један додатак, и то :

»1. У Београду.....«

Скала предвиђена у овој тачки остаје иста.

Последњи став ове тачке има да гласи овако (чита) :

»Но ако су извесне од закупних просторија, услед рата или иначе, постале неупотребљиве за уживање, онда ће се закупнина смањити сразмерно неупотребљивости закупних просторија.«

»Код зграда, које раније нису биле издаване под закуп висина закупнине ће се одредити по предњим наређењима.«

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Има реч извештач мањине господин Мијовић.

Извештач мањине др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ : Добро је, да на овом месту дође још једна допуна.

Ми смо решили питање о предратном закупу, решили смо такође и питање о величини закупнине за оне зграде, које досада нису издаване под закуп ; али има и један трећи случај, а то је за зграде, које се буду подигле, или зграде за сада неупотребљиве, али које се буду поправиле и успособиле за употребу. За те случајеве одбор је решио, да оставимо апсолутну слободу уговарања између закуподаваца и купаца. Према томе, та нова допуна гласила би овако :

»Међутим код зграда, које се подигну за време важења овога закона, као и код оних, сада неупотребљивих, које се буду обновили, оставља се слобода уговарања закупне цене«. Ја молим господина извештача и господина министра, да ово приме.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Има реч господин Тока Нестровић.

ТОКА НЕСТРОВИЋ : Одмах да кажем да овај предлог господина Мијовића треба да се прими из разлога, што се на тај начин даје воља сопственицима да подижу нове зграде и да зграде, које су неупотребљиве, оспособе, те на тај начин да се има више локала. Иначе, према данашњој скупоћи, зна се да је апсолутно немогуће данас подићи ма шта, а нарочито са овако ниском киријом каква се овде предвиђа.

Даље, ја сам исту примедбу запазио као у господина Костића односно тачке в.), да последњи одељак који гласи :

»Сем тога урачунаће се још један додатак«, те речи не треба да буду везане с тим одељком, већ треба да буду сасвим засебна тачка и да се односе на све случајеве. И ја би предложио овако : »Сваки власник имања може у опште кирију повисити и то у Београду итд.«

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ : Треба, господине Нестровићу, да дате текет написмено.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Има реч господин извештач Веља Вукичевић.

ВЕЉА ВУКИЧЕВИЋ : Ја сам хтео да учиним једну примедбу. Господин је читао оно што је штампано у тексту а међутим има други текет који гласи : »Свима пак закупнинама ратним и предратним од 1. маја 1919. године рачунаће се још и по један додатак.« Ја мислим да је то сасвим јасно.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Има реч господин Чеда Костић.

ЧЕДА КОСТИЋ : У томе се баш ми разликујемо, што ја мислим, да то није јасно, а сво због чега, што ако остане редакција, како је овде предложена, онда сваки сопственик мора, то му императивно дужност налаже, да да известан проценат повишења, а ја сам хтео, да се да оваква редакција, да њему стоји до воље да се каже : може, дакле да не мора.

Извештач ВЕЉА ВУКИЧЕВИЋ : Немам ништа против тога само Вас молим да ми дате тачну редакцију.

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ : Ја мислим да су измене господина Костића и господина Нестровића на своме месту, и ја мислим да бисмо могли ову тачку изменити. Текет би могао гласити овако : »Власници у опште имају право тражити повећање закупнине по следећој скали.«

ЧЕДА КОСТИЋ : Врло добро.

ТОКА НЕСТРОВИЋ : То је одвојена тачка.

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ : То би требало да буде тачка г.)

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Молим господина рефернта да изволи прочитати овај став према коначној редакцији.

Извештач ВЕЉА ВУКИЧЕВИЋ : Пошто је господин министар редакцију која је предложена од стране господина Нестровића, примио, то та тачка била би нова тачка г.) која би гласила : »Власници у опште имају право тражити повећање закупнине по следећој скали и то :

1. У Београду итд.«

Сем тога, госпо, пале су у току примедбе, са којима су се одбор а и Народно Представништво сложили сада да је оправдано, да за зграде, које се подигну за време важења овога закона, и за оне које буду коренито измењене, не важи ова одредба. Ја, као извештач, изјављујем да ово примам, и онда ће тај додатак гласити овако : »Међутим код зграда које се по-

дигну за време важења овога закона, као и код оних сада неупотребљивих, а које се буду обновице оставља се слобода уговарања закупне цене.»

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: За реч се није нико јавио. Питам Народно Представништво прима ли тачку г), како је предложио господин Нестровић, а што је примио и господин министар са додатком господина Мијовића који је прихватио господин извештач? (Прима.)

Објављујем да је тачка г) примљена. А тачка в) примљена је без дебате.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Изволите чути даље.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ (чита): Место тачке г) долази тачка д):

»д) Закупци су дужни плаћати уредно кирију од 1. маја 1919. па у будуће. Сопственику за ту неплаћену кирију стоје на расположењу сва законска средства обезбеђења и исплате. И надлежни судови дужни су, изузетно од осталих одредаба овога закона о мораторијуму, одобравати средства обезбеђења, доносити осуде и наређивати наплате по општим законским прописима, кад томе места има. Извршне власти дужне су, изузетно од овог закона о мораторијуму такве осуде и наредбе извршивати и док траје мораторијум само из покретности киражије.

Неплаћене кирије за време од половине јула 1914. па до конца априла (по новом) 1919. године као и кирије оних закупаца, војних обвезаника, чији је годишњи приход испод 3.000 динара, све до дана опште демобилизације, регулисаће се законом о ликвидацији мораторних обавеза».

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Дозволите, господо, да извршимо коректуру једнога места: Овде би требало додати реч »закупника«, а сем тога да се избрише сасвим реч »о општим законским прописима«, као излишно.

Најпосле, господо, у одбору смо се сложили да санкција овога права закуподавчевог, коју предвиђа овај први став није довољна и хтели смо да дамо веће право закуподавцу него закупцу, који кирију не плаћа, па смо одлучили да ако би се десило да купац не плати, за два узастопна месеца кирију, да се закуподавац може обратити полицији, те да овога неуреднога закупца исели с добра, те да закуподавац са својим добром располаже и тражи закупца, који би био уредан. Према томе, за тај случај, с обзиром на речену корекцију редакција овога члана гласила би:

»д) Закупци су дужни плаћати свакога месеца закупнику почев од 1. маја текуће године. Сопственику за ту неплаћену закупнину стоје

на расположењу сва законска средства обезбеђења и наплате. И надлежни судови дужни су изузетно од осталих одредаба овога закона о мораторијуму, одобравати средства обезбеђења, доносити осуде и наређивати наплате, кад томе места има. Извршне власти дужне су, изузетно од овога закона о мораторијуму, такве осуде и наредбе извршивати и то док траје мораторијум само из покретности закупчеве.

Ако купац не плаћа за два узастопна месеца закупнину или ако закупно добро не ужива у смислу његове измене, онда сопственик има права као неуредног уклонити из закупног добра.

Законом о ликвидацији мораторних обавеза регулисаће се све неплаћене закупнине за време од половине јула 1914. године па до конца априла 1919. год. као и у будуће закупнине оних закупаца војних обвезаника чији је годишњи приход испод 3000 динара све до дана опште демобилизације.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Жели ли ко да говори?

Има реч господин Јоца Јовановић.

ЈОЦА ЈОВАНОВИЋ: Молим вас, ја бих хтео једно објашњење да ли се ово односи и на оне закупце, који дугују кирију у 1914. години до 1. маја 1919. године то јест дали ти закупци, ако имају већи приход од 3000 динара годишњих морају плаћати дужну кирију и пре ликвидације мораторијума?

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Овде се каже: Закупци су дужни плаћати уредно кирију од 1. маја 1919. године па у будуће. А од 1. маја 1919. неће плаћати кирију само војни обвезници чији је годишњи приход испод 3000 динара. А све дужне кирије од јула 1914. год. до 1. маја 1919. год. регулисаће се законом о мораторијуму те према томе и њих неће плаћати ни они са приходом већим од 3000 динара, као ни они са приходом испод 3000 динара.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Чеда Костић.

ЧЕДА КОСТИЋ: Господо, ја налазим да је ова редакција сувишна. Овде се каже у почетку чл. д): »Закупци су дужни плаћати уредно кирију од 1. маја 1919. год., па и у будуће.

Неплаћа се кирија уназад, него закупци ће у будуће плаћати уредно кирију свакога месеца. И кад се каже закуп ће се плаћати уредно месечно од 1. маја 1919. год., то је довољно, а оно даље »па у будуће« то је сувишност.

Затим даље, ја бих желео да ми се објасни, за што су морали у текст ставити наређења, да ће надлежни судови доносити осуде и наређивати наплате по општим прописима закона, кад је

у пројекту господина Министра поменуто, да ће за закупе важити општи грађански поступак и зашто исписати целу историју мораториума. Исто тако кад се каже да се одређује казни поступак, онда не треба те одредбе исписивати.

КОСТА ТИМОТИЈЕВИЋ: За народ се пише закон а не за адвокате.

БОКА НЕСТОРОВИЋ: Ја се нећу бавити стилистиком овога члана. У другом одељку овога члана каже се: Неплаћене кирије за време од половине јула 1914. године, па до конца априла 1919. године, што значи, да ће се регулисати законом о мораторијуму. Сад је уметнута једна реченица »као и кирије оних закупаца војних обвезника, чији је годишњи приход испод 3.000 динара све до дана опште демобилизације, регулисаће се законом о ликвидацији мораторних обвеза.

Шта ће та уметнута реченица, кад је казано у опште, регулисаће се законом о мораторијуму. Али ако се та уметнута реченица односи само на војне обвезнике, да они ни од 1. маја неће плаћати кирију, онда то треба да остане као засебан став.

Известилац **ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ:** Нова редакција другог одељка тачке гласи:

Законом о ликвидацији мораторних обвеза регулисаће се све исплаћене закупнине за време од половине јула 1914. год. па до конца априла 1919. године, као закупнине оних закупаца војних обвезника чији је годишњи приход 3.000 динара све до дана опште демобилизације«.

Дакле тога нема овде што господин Несторовић наводи. Ово је нова редакција тога одељка чл. д).

Господин Мијовић, члан одбора, направио је извесне измене у пројекту и пошто их ја усвајам, износим сада и пошто је члан д) измењен ја ћу га поново прочитати. Он гласи овако (прочита поново тачку д) по предлогу господина дра. Мијовића.

Потпредседник др. **ИВАН РИБАР:** Питам Народно Представништво да ли прима ову редакцију, коју је предложио др. Мијовић, а коју је примио господин известилац? (*Прима.*)

Објављујем, да је примљена.

Изволите чути даље.

Известилац **ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ** прочита тачку б) чл. 2.:

б) Све спорове око трајања закупа, пазакупа, селидбе, усељења у други стан, неживања у току рата, и сразмере смањења кирије (тач. в) овога члана) који наступе између сопственика и кирајџија, расправљаће по одредбама свију тачака овога члана и аналогно њима, нарочити изборни суд, који руководи овим спо-

ровима без плаћања таксе. За случајеве из тачке б) овога члана захтев мора бити предат надлежном изборном суду и у року за месец дана од дана објаве овог закона, јер после тога рока сматраће се да су се интересоване стране одрекле благодејања, која имају по овом закону изузев ако је војни обвезник и на служби ван места, у коме је закупно добро.

Др. **АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ:** Овде, господо, треба једна нова редакција која може бити само јаснија. Унео сам једну новину, а она је у томе што сам у интересу бржег расправљања ових случајева унео да се заинтересована лица не морају обраћати судовима него полицијским властима.

Према томе та би редакција са овим додатком гласила овако (чита):

»б) Све спорове, који наступе између сопственика и закупца, или између самих закупаца око трајања закупа, пазакупа, селидбе, усељавања у други стан, неживања у току рата и утврђивања величине закупнине, расправљаће без наплате таксе по одредбама овога члана као и одредбама грађанског законика о закупу, у колико исте овим нису измењене, нарочити суд, који се овим законом установљава. За случајеве из тачке б) овога члана захтев мора бити предат овоме суду у року од месец дана од дана објаве овога закона, јер после тога рока сматраће се, да су се интересоване стране одрекле права, које имају по овоме закону. Ако је предатни закупцац и војни обвезник и као такав на служби ван места у коме је закупно добро, онда овај рок за њега почиње тећи од дана његовог сталног повратка у место где је закупно добро. То исто важи и за оне избеглице, којима је било немогуће у горњем року вратити се у отаџбину.

Али у случајевима:

1. Увођења предатног закупца или сопственика у закупно добро — тачка б);

2. Исељавање закупца кад купац уредно не плаћа према тачци д) на захтев интересованог лица, полицијска власт је дужна поступити по § 356. казног законика, ако би јој се интересовани за то обратио и без пресуде судске.

Известилац **ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ:** Ја примам ову редакцију господина дра Мијовића и онда ће тачка б) гласити овако: (Прочита поново тачку б) као што је прочитао господин др. Мијовић.)

Потпредседник др. **ИВАН РИБАР:** Има реч господин Народни Посланик Светозар Ђорђевић.

СВЕТОЗАР ЂОРЂЕВИЋ: Господо народни посланици! Мени се чини, да је ова одредба, која се односи на војнике непотпуна и неправедна. Узмите само случај, да један купац

као војник живи у једноме месту. Он је војник и не може као такав да ради у радњи. Он је овом оредбом стављен у дилему или да узме радњу, и да насуво плаћа кирију и тако се упропашћује, или да је изгуби. Ја сматрам да то није праведно, него да треба одредити, да ће се он вратити у закуп онда, када се буде демобилисао.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Имаде ли довољан број посланика, који потпомажу овај предлог? (Има.)

Молим господина посланика, да изволи на писмено ставити овај предлог.

Прекидам седницу, док се овај предлог редигира.

(Настаје одмор.)

(После одмора.)

Председник др. ДРАГОЉУБ М. ПАВЛОВИЋ: Господо, настављамо прекинуту седницу, изволите чути господина известиоца.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Примедбе које су пале од стране господина Ђорђевића, не могу примити, а усвојио сам редакцију, коју је предложио господин Мијовић. Према томе нова редакција овога члана б) гласи овако (чита):

»Све спорове, који наступе између сопственика и закупаца или између самих закупца око трајања закупа, пазакупа, селидбе, усељавања у други стан неуживања у току рата и утврђивања величине закупнине расправљаће без наплате таксе по одредбама овога члана као и одбама грађ. законика о закупу, у колико исте овим нису измењене, нарочити суд који се овим законом установљава. За случајеве из тачке б) овога члана захтев мора бити предан овоме суду у року од месец дана од дана објаве овога закона, јер после тога рока сматраће се, да су се интересоване стране одрекле права, које имају по овом закону. Ако је предатни закупцац и војни обавезник и као такав на служби ван места у коме је закупно добро, онда овај рок за њега почиње тећи од дана његовог сталног повратка у место, где је закупно добро. То исто важи и за оне избеглице, којима је било немогуће у горњем року вратити се у отаџбину.

Али у случајевима:

1. Увођење предатног закупца или сопственика у закупно добро тачка б);

2. Усељавање закупца, кад закупцац уредно не плаћа према тачки д) на захтев интересованог лица, полицијска власт је дужна поступити по § 356. казног законика ако би јој се интересовани зато обратио и без пресуде судске.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: За реч се више нико није пријавио. Прелази се на гла-

сање. Питам Народно Представништво, да ли прима овај ставак како је прочитан по господину референту, према редакцији господина Мијовића, а како је и примљен по господину известиоцу? (Прима се.) Овај је ставак примљен. Молим господина референта да изволи читати даље.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита ставак е), који гласи:

»Тачка е) Ови су судови састављени од председника и два члана, од којих је један сопственик а други закупцац.

Они се постављају у месту суда првостепеног, кад председник Првостепеног Суда учини образложену представку Министра Правде. Но ако је потребно, за град Београд може се суд указом поставити за поједине квартове.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли се овај ставак како је прочитан? (Не прима.)

Има реч господин Александар Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Предлажем да изменимо ову редакцију и да решимо цело питање установљивања и компетенције судова уопште у том погледу. Према тому би ова редакција гласила овако (чита): »Ови се судови образују у местима првостепеног суда на образложен предлог председника тога суда, а у Београду према наређењу Министра Правде. Њихов број одређује Министар Правде према указаној потреби. Они су састављени од председника и два члана, од којих је један сопственик, а други закупцац и суде по свом слободном уверењу. Ако у ком месту првостепеног суда не би био образован овај нарочити суд, онда ће спорове који у његову надлежност долазе судити надлежни редовни судови примењујући одредбе овог закона.

ЧЕДА КОСТИЋ: Молим реч.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин Чеда Костић.

ЧЕДА КОСТИЋ: Ја сам зато да се место речи: »од којих је један сопственик, а други закупцац« каже: »од којих је један из реда сопственика, а други из реда закупца«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин известилац.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Редакцију са примедбом господина Чеде Костића усвајам. Према томе гласи ова тачка овако: »ови се судови образују у местима првостепеног суда на образложен предлог председника тога суда, а у Београду према наређењу Министра Правде. Њихов број одређује Министар Правде према указаној потреби. Они су састављени од председника и два члана, од којих је један из реда сопственика а други из реда закупца, и суде по

свом слободном уверењу. Ако у ком месту првостепенога суда не би био образован овај нарочити суд, онда ће спорове који у његову надлежност долазе судити надлежни редовни судови примењујући одредбе овога закона.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли Народно Представништво ову ставку како је прочитана по господину известиоцу према редакцији господина Костића која је примљена по господину известиоцу? (Прима.)

Ова је ставка примљена.

Молим читати даљу ставку.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита ставку ж) која гласи:

»ж) За 10 дана од дана обнародовања овога закона Министар Правде одредиће председника ових судова било од судија Апелационог суда било од председника или судија првостепених судова.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли Народно Представништво ставку ж), како је прочитао господин известилац? (Прима.)

Објављујем, да је ставка ж) примљена.

Молим даље читати.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ прочита тачку и) која гласи:

»У свакој општини на позив окружног начелника, а за град Београд на позив управе града Београда, а најдаље десет дана по обнародовању овога закона саставиће се од стране општинског одбора једна листа сопственика и једна листа закупаца. Из ових листа првостепени суд извући ће коцком 20 сопственика и 20 закупаца, који ће по реду извлачења бити по 10 дана судије. Сваки судија који је учествовао у раду 2 месеца, ослобођава се даљег рада«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин др. Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Овде је потребна само једна измена. Да се неби разумело тако, да ће се овако поступати у свим општинама нашим, него само у оним, у којима се овакви судови образују, потребно је да ова редакција овако гласи:

»У општинама где се ови судови образују на позив окружног начелника, а за град Београд на позив управе града Београда, најдаље за 10 дана по обнародовању овога закона саставиће се од стране општинског одбора једна листа сопственика и једна листа закупаца. Из ових листа првостепени суд извући ће коцком 20 сопственика и 20 закупаца, који ће по реду извлачења бити по 15 дана судије. Сваки судија, који је учествовао у раду 2 месеца, може се ослободити даљег рада«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч имаде господин известилац.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Ја примам ову редакцију господина дра. Мијовића и према томе тачка и) гласиће овако (затим г. известилац Вукићевић прочита поново тачку и) као што је горе прочитао и господин др. Мијовић).

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин Витомир Кораћ.

ВИТОМИР КОРАЋ: Ми смо ставили код овога става још у првом читању један предлог, па не знам шта је с тим предлогом, јер господин известилац није известио какву је судбину дочекао тај предлог. Ми смо предложили да место да се сви ови судци извлаче коцком из састављене листине сопственика и закупаца, да се суци бирају, јер ако се суци једноставно коцком извлаче, може се догодити, да буду незгодни људи извучени. Пошто међутим овај суд има велику компетенцију, те суци по свом властитом осведочењу, нужно би било, да и сопственици зграда и закупци као интересенти из своје средине изабери оне, за које мисле да ће њихове интересе најбоље заступати. Дакле наш је предлог у томе, да се место извлачење коцком суци бирају из групе сопственика и закупаца.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин известилац.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Господо, одбор је водио рачуна о предлогу господина Кораћа, али ми тај предлог нисмо примили. При том нас је руководило то, што кад бисмо установили право сопственика и закупаца, да бирају сваки свога представника, онда би дошли у положај, да би то била два адвоката, и тако би оставили, да спор, који би имала да решавају тројица, буде сведен на решавање самога председника са једним гласом. Међутим гаранција за боље, правилније суђење нашли смо, да је у том, ако се између сопственика и закупника буду коцком извлачили судије, који ће заједно судити.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин Несторовић.

БОКА НЕСТОРОВИЋ: Ја би у неколико приступио предлогу господина, који предлаже, да се врши избор оних чланова, који су одређени од стране одбора за суђење, и то за то, што би фактично могао наступити случај, да купац или закуподавац добије за судију једно лице, с којим је у завади или непријатељству. Изузећа се могу свагде чинити, код редовних као и поротних судова. Према томе, уместо овога, што предлаже господин, а што је незгодно и

магловито, ја бих предложио, да се листа с једне, и с друге стране предходно саопшти ради чињења изузећа. Ако се та изузећа уваже онда они, који су изузети не ће се моћи коцком бирати.

Дакле, пре но што се приђе суђењу саопштава се листа и једној и другој парничној страни на чињење изузећа, и ако има изузећа које се може усвојити, онда та изузета лица не улазе у број оних, из којих ће се бирати судије за суђење по дотичном спору.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Реч има господин Кораћ.

ВИТОМИР КОРАЋ: Врло ми је жао што не могу да се сложим са господином известиоцем. Мени се чини да се оно што је он навео најбоље постиже ако интересанти буду бирали своје заступнике. Јер код судија је нарочито потребно да буду способни и кадри, да створе чисто правно схватање једног случаја. Међутим, кад се коцком врши избор, онда може доћи за судију и неспособно лице, а од неспособних треба да нас буде страх. Овим се иде на то, да сваки интерес буде заступљен, интерес закупаваца и интерес закупаца, а интерес је правилног суђења да ти интереси и једне и друге стране буду што општрије и што објективније од стране интересената изнесени и зато је ту онај редовити судија, који ће из тога сукоба интереса извући оно, што је право и за једну и за другу страну, за закупаца и за закупаваца. Не значи, да ће бирани судија у дотичном случају бити пристран. Ја, напротив, мислим, да ће судија, који буде способан, лакше увидети која од две стране има право, па њој то право и досудити.

Што се тиче предлога, који је изнио господин предговорник, ја мислим, да он није у савезу са овим што сам сада навео. И избрани судије, као и сви други судије, могу бити узимати из суђења.

Министар Правде МАРКО ТРИФКОВИЋ: Ако би се усвојио овај предлог господина Кораћа, онда би се ова ствар прилично компликовала и формирање ових судова не би могло да се изврши брзо и у кратком року. Што се тиче примедбе господина Несторовића, ја мислим, да и у овом закону, овако како је стилизован, може да се избегне она незгода које се он боји: да неко може бити судија, који је у непријатељским односима са једним од парничара. Ја сам био предвидео опширан поступак за формирање и рад овога суда, али се у одбору нашло да је сувише кратко време, да се цео тај поступак може извести. Међутим, као што рекох, кад смо ми овде предвидели да овај суд ради слободно и по своме уверењу, онда је несумњиво, да кад један

од парничара дође пред суд и изјави, да је извесним судијом у непријатељским или другим каквим односима, који судију морају изузети из суђења, онда ће суд расправити предходно то питање о изузећу тога судије и учинити да у том случају и правда буде задовољена и суд одржи свој ауторитет.

Ви се сећате да се и по нашем закону о пороти на исти начин формира поротни суд. Општински одбор је тај, који бира поротнике, а нису то ни оптужени, нити су то тужиоци, него општински одбор формира једну листу и из те листе кад је суђење поротници се извлаче коцком за суђење. Против те листе могу се чинити изузећа и од стране тужиоца и туженог на самом претресу. Ја мислим да се према томе аналогно може и овде правити изузеће јер нема одредбе у закону која и то право ускраћује. Кад суд има пуну власт да ради по своме нахођењу он ће гледати да то уради онако како је највише у интересу његовог угледа.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Драгиша Васић.

ДРАГИША ВАСИЋ: Само да допуним разлоге, који су нас руководили да непримимо предложено редакцију господина Кораћа. Одбор се руководио не само тим разлогом, да се те ствари брзо решавају, него су нас руководили и други разлози, а то је да се онемогући парничним странама, да оне врше избор судија, а по предлогу господина Кораћа то би могло да буде. Тај разлог нас је руководио да непримимо предлога господина Кораћа и гледали смо овом редакцијом то да избегнемо.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Ђока Несторовић.

ЂОКА НЕСТОРОВИЋ: Баш по овој редакцији предходно се саопштава и тужиоцу и туженому, да могу да чине изузећа тако да то питање неби било истицано од стране парничних страна на самом суђењу: Листа закупаца и сопственика изабраних предходно се саопштава парничним странама и каже им се: Ако имате кога изузмите га а од оних што остане не изузето коцком се саставља суд.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Витомир Кораћ.

ВИТОМИР КОРАЋ: Ја нисам мислио рећи да парничари бирају судце, него да се кумулативно бира листа судија, из које би се онда за поједине случајеве узимали редом, како то одбор предлаже.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Кад се овде не предвиђа ко улази у листу природно је, да и у једној и у другој листи могу да уђу људи који немају никакве компетенције и који

су дисквалификовани, да буду судије. Према томе моја је жеља да се у погледу прављења листе учини једно ограничење а то би се извршило на тај начин да се пропишу услови за бирање њихово, као што је прописано за поротнике о закону о пороти. И онда ако би се то учинило онда би се могло претпоставити да ће људи који су извућени коцком имати општу квалификацију да буду судије.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли скупштина редакцију овога члана са допуном господина Мијовића, коју је примио и господин извештач? (*Прима.*)

Објављујем, да је примљена.

Изволите чути даљи став.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку ј) која гласи:

Тачка ј): У случају неизвињеног одсуства или у случају да неки члан одбије да суди, председник ће га осудити на плаћање новчане казне, најмање 100 динара, а највише 300 динара у корист касе Инвалидског фонда. Ова је осуда одмах извршна.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли Народно Представништво тачку ј) како је господин извештач прочитао? (*Прима.*)

Објављујем да је примљена.

Изволите чути даље.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку к) која гласи:

Тачка к): Чланови суда кад раде као и председници из реда пензионера кад раде имају дневницу од 20 динара а попутнину по закону о селидбеним трошковима државних чиновника и државне касе.

Министар Правде одредиће потребан број секретара за судове из броја судских чиновника.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Овде би се могла да изврши једна мала измена, која се састоји у томе што би се додале две речи »кад раде«.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Примедба је оправдана, и ја је примам.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли скупштина овај став са допуном господина Мијовића? (*Прима.*)

Објављујем да је примљена.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку л) која гласи:

Тачка л): Председник суда покушаће у сваком појединачном случају поравнање странака. Ради тога ће секретар кад тужилац поднесе

тужбу, позвати одмах туженога да у року од 3—5 дана предстане суду а тужиоцу ће то одмах саопштити.

Ако на одређен дан тужилац не предстане, него се спор брише и може се узети у поступак најдаље после 8 дана.

Странке се могу споразумети за време покушаја измирења од стране председника, да повере председнику да им он сам реши спор, као избрани судија у последњем степену, и са разрешењем свих формалности. Одлука је у том случају извршна.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: За реч се нико није јавио. Питам Народно Представништво прима ли тачку л)? (*Прима.*)

Објављујем да је примљена.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку м) која гласи:

Тачка м): Сведоци ако има места њиховом позивању биће позвани на исти начин и у исти дан.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: За реч се нико није јавио. Питам Народно Представништво прима ли ову алинеју? (*Прима.*)

Објављујем да је примљена.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку н) која гласи:

Тачка н): Ако је решење донето услед недоласка туженог секретар ће изосталу партију препорученим писмом известити у року од три дана одкад је одлука изречена.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Господо, овде место речи »решење« ја бих желео да дође реч »одлука« као општа форма. Затим место речи »партија« да дође реч »страна«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин извештач.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Примам ову измену. Према томе ова алинеја гласит ће овако: »Ако је одлука донета услед недоласка туженог секретар ће изосталу страну препорученим писмом известити у року од 3 дана, одкад је одлука изречена«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: За реч се нико није пријавио. Питам Народно Представништво да ли прима ову ставку према редакцији како је предложио господин др. Мијовић, а примио је извештач? (*Прима!*)

Објављујем да је примљена.

Извештач ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку о) која гласи:

Тачка о): Пресуда се укратко мотивише и објављује се увек у јавној седници.

Против пресуде суда може се изјавити жалба надлежном првостепеном суду због пре-

корачења власти или због повреде закона. Нови докази не примају се у жалби.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: За реч се није нико јавио. Питам Народно Представништво прима ли прочитану алинеју? (*Прима.*)

Објављујем да је примљена.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку п) која гласи:

Тачка п): Жалба се има дати најдаље 3 дана после саопштене пресуде од стране председника суда.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: За реч се није нико јавио. Питам Народно Представништво прима ли прочитану алинеју? (*Прима.*)

Објављујем да је примљена.

Молим читати даље.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку р): »У року најдаље од три дана акта се имају послати надлежном првостепеном суду«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли Народно Представништво прочитану тачку? (*Прима.*) Ова је тачка примљена.

Молим читати даље.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку с): »При суђењу примењиваће се између осталог и прописи §§ 151, 153, 154, 155, 213, 233, 234, 235, 236, 239, 241, 242, 251, 254, 259, 281 и 299 грађ. судб. поступ.«

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин др. Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Господо, потребно је да се само избрише § 242, а све ово друго да остане. Ова потреба долази отуда што се та одредба § 242. односи на сведоке, на сведоку сведока. Међутим као што знате, господо, ми смо поставили принцип да судови суде без обзира на формалности већ по слободном судијском уверењу. Према томе ово би била једна флагрантна контрадикција и због тога је и одбор био мишљења да се одредба § 242 одбаци а све остало да остане.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Тока Несторовић.

ТОКА НЕСТОРОВИЋ: Ја имам да учиним примедбу само односно две речи. Овде се каже: »При суђењу примењиваће се између осталог и прописи« . . . »Питам: Шта значе ове речи »између осталог«? По мом мишљењу ништа. Зато их треба избацити.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин известилац.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: То се односи на одредбе овога закона и аналогије по њему. То је то »између осталог«.

Овај је § 242. по пристанку господина Министра Правде. Ја прима да се избрише. Према томе овај став гласио би овако: (Чита став као и горе са свима параграфима изузевши § 242. кз. судб. пост.)

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Прима ли Народно Представништво ову ставку по редакцији господина дра. Мијовића, који је усвојио господин известилац? (*Прима.*)

Изјављујем, да је примљен.

Изволите чути даље.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ чита тачку т): »Забрањују се случајеви уговарања кирије већи од износа означеног у тачци в) овога члана.

При сваком већем уговарању, па ма у којој форми било, сопственик зграде казниће се казном од 500 до 2000 динара, сем тога осуђује се још и на то, да уговорена кирија за све време трајања закупа припадне у корист инвалидског фонда«.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ: Овде, господо, као и у ранијој одредби треба да заменимо реч »кирија« са ријечју »закупнина«, а затим у овој прилици да направимо једно изузеће. (Чита):

Тачка т): Забрањује се уговарање закупнине веће од износа означених у тачци в) овога члана сем случајева означених у тачци г).

При сваком већем уговарању, па ма у којој форми било, сопственик зграде казниће се казном од 300 до 2000 динара. Сем тога осуђује се на то да уговорена закупнина за све време трајања закупа припадне у корист касе Инвалидског фонда.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР: Има реч господин известилац.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ: Примедбу господина Мијовића прима и члан ће гласити (чита као што је прочитао и господин Мијовић.)

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ прочита тачку њ) која гласи:

Тачка њ): Исто тако се казни свако привидно враћање предратног закупа у првобитни стан, који је он био у току рата сасвим напустио, а кад је то управљено на штету садашњег закупца и у цели да се тај оштети.

Такав уговор и однос поништава се. Казна се овде изриче према сопственику стана и предратном закупцу.

ЧЕДА КОСТИЋ: Ја сам хтео, да тражим само једно обавештење, зашто се овде у овоме

случају при већем уговарању закупних цена кажњава само сопственик, а не кажњава се и закупцац.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ : Зато, што се иначе не би никада знало, да је закуп закључен под већим ценама.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : За реч се није нико пријавио. Стога питам Народно Представништво, прима ли ову редакцију по предлогу одборском? (Прима). Објављујем да је примљена.

Има реч господин др. Мијовић.

Др. АЛЕКСАНДАР МИЈОВИЋ : После ове тачке, ја бих имао да предложим, да дође једна нова тачка и), која би гласила овако : »Закупци, поданици непријатељских држава не могу се користити одредбама члана 2. овога закона.«

ДРАГУТИН ПЕЋИЋ : Треба казати само »овога члана«, пошто је овде реч о члану другом у целој овој пројекту.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ : Ја примам редакцију господина дра Мијовића.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Има реч господин Васа Клежевић.

ВАСА КНЕЖЕВИЋ : Молим вас, господе, ако се то усвоји, да се поданици непријатељских држава не могу користити одредбама овога закона, ми противу тога морамо најенергичније протестовати, јер ће се догодити, да ће велики број људи, бити истерани из својих станова и радња, и према томе се потпуно ограничава лична слобода.

Потпредседник ИВАН РИБАР : Нико се не јавља за реч. Питам Народно Представништво, прима ли редакцију ове нове тачке као што је предложио господин др. Мијовић, а усвојио господин известилац? (Прима). Објављујем да прима.

Известилац ВЕЉА ВУКИЋЕВИЋ : прочита завршну одредбу ф) : »Овај закон ступа у живот, кад га Краљ потпише, а обавезну снагу добија, кад се обнародује.«

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Нико се не јавља за реч. Питам Народно Представништво, прима ли ову редакцију по предлогу одборском? (Прима). Објављујем, да је примљена.

Потпредседник др. ИВАН РИБАР : Приступамо коначно поименичном гласању овога законскога предлога.

Господе, ко је за то, да се овај законски предлог прими изволиће одговорити за, а који је против гласаће против. Молим госпеду посланике да се одазивају прозивци, а господина секретара да прозива.

Секретар ПЕРА ЈОВАНОВИЋ прозива посланике да гласају и они су гласали овако:

1. Адолф Рибникар за.
2. Др. Алберт Крамер за.
3. Др. Аца Богдановић није овде.
4. Алексеа Жујовић за.
5. Др. Александар Мијовић за.
6. Др. Александар Павичевић није овде.
7. Др. Александар Рокнић није овде.
8. Др. Алексеа Станишић за.
9. Андрија М. Протић за.
10. Андрија Радовић није овде.
11. Андрија М. Станић није овде.
12. Андра Цветковић није овде.
13. Анђелко Нешић није овде.
14. Анте Ђукић није овде.
15. Др. Анте Јагић није овде.
16. Др. Анте Павелић за.
17. Др. Анте Тресић-Павичић није овде.
18. Др. Анте Трумбић није овде.
19. Др. Антон Корошец за.
20. Антун Кристан за.
21. Антуд Сушник за.
22. Антоније Тодоровић за.
23. Атанасије Шарковић за.
24. Антун пл. Михаловић није овде.
25. Ахмед Салибеговић није овде.
26. Блашко Рајић за.
27. Др. Богдан Медаковић није овде.
28. Богдан Михајловић за.
29. Божидар Поповић за.
30. Др. Божо Вукотић за.
31. Боривоје Ј. Поповић за.
32. Валеријан Прибићевић за.
33. Васа Богојевић за.
34. Васа Клежевић за.
35. Васа Муачевић није овде.
36. Др. Велизар Јанковић није овде.
37. Др. Велимир Дежелић није овде.
38. Велислав М. Вуловић за.
39. Велислав Михајловић за.
40. Веља Вукићевић за.
41. Већеслав Вилдер за.
42. Вилим Букшег није овде.
43. Витомир Кораћ за.
44. Вјекослав Јелавић није овде.
45. Др. Вјекослав Куковец за.
46. Вјекослав Спинчић није овде.
47. Влада Савић за.
48. Др. Владимир Чалдаревић за.
49. Др. Владимир Ђоровић за.
50. Др. Војислав Бесаровић није овде.
51. Др. Војислав С. Вељковић за.
52. Др. Војислав Марићковић није овде.
53. Војислав Шола за.
54. Др. Гавра Манојловић није овде.
55. Глигорије Анастасијевић за.

56. Глигорије Јефтановић није овде.
 58. Грга Тушкан није овде.
 59. Др. Гргур Будислав Анђелиновић није овде.
 60. Данило Димовић није овде.
 61. Фра Дидак Бунтић није овде.
 62. Димитрије Закић за.
 63. Димитрије Машић није овде.
 64. Димитрије Попадић за.
 65. Др. Динко Пуц није овде.
 66. Драгић Муџић за.
 67. Драгиша Лапчевић није овде.
 68. Драгољуб М. Божиновић за.
 69. Драгољуб М. Јоксимовић није овде.
 70. Др. Драгољуб М. Павловић за.
 71. Драгутин К. Васић није овде.
 72. Др. Драгутин Лончар за.
 73. Драгутин Пећић за.
 74. Душан Васиљевић није овде.
 75. Душан Кеџмановић за.
 76. Др. Душан Пелеш није овде.
 77. Др. Душан Поповић није овде.
 78. Душан Тушановић није овде.
 79. Ђока Ж. Брачинац није овде.
 80. Ђорђе Златковић за.
 81. Ђорђе Несторовић за.
 82. Ђорђе Пејановић за.
 83. Др. Ђуро Шурмин за.
 84. Ђуро Цамоња није овде.
 85. Ђорђе Денковић није овде.
 86. Др. Едмунд Лукинић није овде.
 87. Др. Ејуб Мујезиновић није овде.
 88. Др. Жарко Миладиновић за.
 89. Живан Витолић није овде.
 90. Др. Живко Бертић није овде.
 91. Др. Живко Њежић за.
 92. Др. Живко Петричић није овде.
 93. Др. Живко Продановић за.
 94. Живојин А. Златановић није овде.
 95. Живојин Златић за.
 96. Живојин Рафајловић за.
 97. Живојин С. Тајсић за.
 98. Живојин Шобић за.
 99. Др. Здравко Ковачевић није овде.
 100. Ибрахим Сарић није овде.
 101. Иван Весењак за.
 102. Иван Кејжар за.
 103. Иван Ковачевић није овде.
 104. Др. Иво Крниц за.
 105. Др. Иван Лорковић није овде.
 106. Др. Иван Марија Чок није овде.
 107. Иван Мештровић није овде.
 108. Др. Иван Н. Новак није овде.
 109. Др. Иван Палечек није овде.
 110. Иван Першић за.
 111. Др. Иван Пошчић за.
 112. Др. Иван Рибар за.
 113. Др. Иван Рикард Краус за.
 114. Др. Иван Швелл није овде.
 115. Иво Гризогоно за.
 116. Иво Еветовић није овде.
 117. Игор Штефаник за.
 118. Илија Илић није овде.
 119. Илија Лумовић за.
 120. Илија П. Михајловић за.
 121. Јанез Бродар за.
 122. Јанез Штрцин за.
 123. Др. Јанко Шимрак за.
 124. Јаша М. Продановић за.
 125. Јово Бањанин није овде.
 126. Јован Шмитран није овде.
 127. Др. Јован Манојловић за.
 128. Др. Јозо Сунарић није овде.
 129. Јордан Бабановић није овде.
 130. Јосип Гостинчар за.
 131. Др. Јосип Ловренчић за.
 132. Јосип Копач за.
 133. Јосип Петејан за.
 134. Др. Јосип Смодлака није овде.
 135. Јосип Фоп за.
 136. Јосип Хохњец за.
 137. Јосиф Бојиновић за.
 138. Јосиф Рајачић није овде.
 139. Јоца П. Јовановић за.
 140. Јоца М. Селић за.
 141. Дон Јурај Вианкини за.
 142. Керубин Шегвић није овде.
 143. Коста Божић није овде.
 144. Коста Кујунџић није овде.
 145. Коста Стојановић није овде.
 146. Коста Л. Тимотијевић за.
 147. Крета Ђорђевић за.
 148. Крета Д. Марковић за.
 149. Др. Лавослав Ханжек није овде.
 150. Др. Ладислав Полић није овде.
 151. Лазар Дамјановић за.
 152. Лаза С. Поповић за.
 153. Др. Ловро Погачник за.
 154. Др. Лука Чабрајић није овде.
 155. Љуба Бабић-Ђалски није овде.
 156. Фра Љубомир Галић није овде.
 157. Др. Максо Рошић за.
 158. Максим Ђурковић није овде.
 159. Маринко Станојевић за.
 160. Марко Даковић за.
 161. Марко Матановић за.
 162. Марко М. Трифковић за.
 163. Др. Мартин Матић није овде.
 164. Др. Мата Дринковић није овде.
 165. Др. Матко Лагиња није овде.
 166. Др. Мелко Чингрија није овде.
 167. Мелхиор Чобал за.
 168. Др. Мехмед Зечевић за.
 169. Др. Мехмед Спахо није овде.
 170. Др. Миладин Свињарев за.

171. Миладин Стефановић није овде.
 172. Др. Милан Јојкић није овде.
 173. Милан Капетановић за.
 174. Милан Марјановић за.
 175. Др. Милан Марковић за.
 176. Милап Недељковић за.
 177. Милан Протић није овде.
 178. Милан Ројц није овде.
 179. Др. Милан Секулић није овде.
 180. Милан Топаловић за.
 181. Др. Миленко Марковић за.
 182. Мијо Етјингер за.
 183. Миливоје Башић за.
 184. Милоје Ж. Јовановић за.
 185. Милован Лазаревић није овде.
 186. Милорад Драшковић за.
 187. Милорад М. Павловић није овде.
 188. Милош Трифуновић за.
 189. Милутин Б. Драговић за.
 190. Др. Милутин Мажуранић за.
 191. Милутин Станојевић за.
 192. Мирослав Кулмер за.
 193. Мита Борђевић за.
 194. Мита Клицин за.
 195. Др. Мита Мушицки за.
 196. Др. Мита Топаловачки није овде.
 197. Михајло Благојевић није овде.
 198. Михајло Ивановић није овде.
 199. Михајло В. Илић није овде.
 200. Михајло М. Илић није овде.
 201. Михајло Јовановић није овде.
 202. Михајло Р. Радивојевић за.
 203. Михајло Шкорић за.
 204. Др. Михајло Шупкаловић за.
 205. Мишо Кутузовић није овде.
 206. Младен Поповић за.
 207. Др. Момчило Нишчић није овде.
 208. Др. Милко Брезигар за.
 209. Настас Петровић за.
 210. Никодије С. Милетић за.
 211. Др. Никола Винтерхалтер није овде.
 212. Никола Минић није овде.
 213. Никола П. Пашић није овде.
 214. Др. Никола Суботић није овде.
 215. Никола Дрмончић за.
 216. Др. Отокар Рибар није овде.
 217. Др. Павел Пестотник за.
 218. Паја Драгић за.
 219. Пера Јовановић за.
 220. Пера Милорадовић није овде.
 221. Перослав Паскијевић није овде.
 222. Петар Вуксановић за.
 223. Радован Бошковић није овде.
 224. Др. Радован Марковић за.
 225. Др. Радоје Јовановић није овде.
 226. Радослав Агатоновић није овде.
 227. Ранко Обрадовић није овде.
 228. Риста Јојић није овде.
 229. Риста Трајковић за.
 230. Др. Роко Вуковић за.
 231. Сава А. Бајкић није овде.
 232. Сава Вукојичић није овде.
 233. Др. Саво Љубибратић за.
 234. Салихбег Расовац није овде.
 235. Др. Светислав Поповић није овде.
 236. Светозар К. Борђевић за.
 237. Светозар Прибићевић за.
 238. Др. Светозар Ритиг није овде.
 239. Светозар Хаџић није овде.
 240. Серафим Крстић за.
 241. Серафим Поповић за.
 242. Сима Ераковић није овде.
 243. Сима Перић није овде.
 244. Др. Славко Милетић за.
 245. Славко Хенч није овде.
 246. Спасоје Пилетић за.
 247. Сретен В. Којић није овде.
 248. Др. Срђан Будисављевић за.
 249. Дон Станко Банић за.
 250. Станко Павичић за.
 251. Др. Станојло Вукчевић није овде.
 252. Др. Стеван Симеонович-Чокић није овде.
 253. Др. Стипан Војнић-Тунгић није овде.
 254. Др. Стјепан Кукрић није овде.
 255. Др. Стјепан Сркул за.
 256. Стојан Костић није овде.
 257. Стојан М. Протић није овде.
 258. Стојан Д. Рибарац за.
 259. Суљага Салиагић за.
 260. Темко Поповић за.
 261. Тихомир Д. Драшковић није овде.
 262. Тихомир Константиновић није овде.
 263. Тодор Божовић за.
 264. Тодор Станковић за.
 265. Тома Поповић за.
 266. Трипко Жугић за.
 267. Др. Тугомир Алауповић за.
 268. Урош Бркић за.
 269. Др. Урош Круљ није овде.
 270. Урош Ломовић за.
 271. Фран Волгар није овде.
 272. Фран Графенауер није овде.
 273. Фран Пипек за.
 274. Др. Фран Шаубах за.
 275. Др. Франо Јанковић није овде.
 276. Др. Франо Новак за.
 277. Др. Франо Пољак није овде.
 278. Франо Смодеј није овде.
 279. Фран Барац за.
 280. Др. Халилбег Храеница није овде.
 281. Хамид Хаџи Сврзо није овде.
 282. Др. Хенрик Кризмап за.
 283. Хуспија Ђумрукчић за.
 284. Цезар Акаћич није овде.

285. Чета Гагић за.
 286. Чета А. Костић за.
 287. Шефхија Глухић за.
 288. Шериф Бајрам за.
 289. Шукрија Куртовић за.
 (После гласања.)

Потпреседник др. ИВАН РИБАР: Молим господо, изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 154 посланика, и то сви су гласовали за. Према томе је ова законска основа примљена и на другом гласовању.

Тако је тиме дневни ред исцрпљен, те пре, но што закључим седницу, допустите да вам саопштим да се аграрни одбор конституисао и изабрао за свога председника господина *Животина Рафаиловића* а за секретара др. Хенрика Кризмана. Даље, допустите ми, господо, да изволим обавестити Народно Представништво

да идућу седницу уричем за дне 6. маја о. г. са дневним редом, подела Скупштине у секције; а ако буде имало потребе, молим за овлаштење Председништву да евентуално и раније сазове идућу сједницу. — Прима ли Народно Представништво овај предлог? (*Прима.*)

Данашњу седницу закључујем, а идућу казујем дне 6. маја о. г. са овим дневним редом: Подела Скупштине на секције.

Прима ли Народно Представништво овај дневни ред? (*Прима.*)

Објављујемо да је примљен.

Закључујем данашњу седницу и желим свима Народним Представницима срећан светли Васкрс! До скорог виђења! (Одобравање.)

(Седница је трајала до 13 сати и 15 минута.)

Видео Секретар
 Др. Александар М и ј о в и ћ.

Интерпелације

15. редовног састанка

привременог народног представништва

држаног на дан 11. априла 1919. године у Београду.

Интерпелација

народног посланика др. Б. Г. Анђелиновића о стању наших држављана, војника бивше Аустро-Угарске монархије сада војних заробљеника у Италији.

У Италији се, према поузданим вестима, налази око 80.000 наших држављана, војника бивше Аустро-Угарске монархије, који су тек о овога свјетскога рата пали у талијанско ропство. Међу њима налази се и око 700 часника наше народности.

Како сви извештаји једногласно потврђују, стање је тих наших сународњака у талијанском заробљеништву ужасно и неподносљиво.

То се догађа успркос њиховим изјавама, да су они држављани нашега Краљевства и успркос чињеници, да су се предали својевољно, у нади да ће им бити омогућено да се боре у редовима војске антанте.

Вапаји њихових породица допиру непрестано једнако до нас.

Слободан сам стога ставити на господина Министра Председника као заступника Министра вањских послова следећи упит:

1. Је ли познато господину Министру Председнику, као заступнику Министра вањских посала, да се у Италији у војном заробљеништву налази огроман број држављана нашега Краљевства?

2. Ако му је познато, што је учинио и што мисли учинити, да их се из заробљеништва ослободи, или бар њихово стање учини спосљивим?

Београд, 10. априла 1919.

Др. Анђелиновић с. р.

Интерпелација

народног посланика др. Б. Г. Анђелиновића на господина Министра Унутрашњих Дела о запостављању и потискивању хрватског имена у Бачкој и Барањи.

Као народна и државна имена у Краљевству Срба, Хрвата и Словенаца призната су и узаконена само имена: Србин, Хрват, Словенац. Сва друга имена су или регионална или локална на пример Босанац, Славонац, Далматинац, Шумадинац, Буњевац, Шокац и тако даље.

Али неке кр. котарске области у Бачкој и Барањи не само да изврше одгојну задаћу нацио-

нализирања и неупућују народ да пригрли одговарајуће му народно име, а забаци регионално или локално, него на супрот свим могућим средствима допуштеним или недопуштеним потискивају, дапаче забрањују хрватско име и шире имена Буњевац и Шокац на штету народног и државног имена хрватског.

Слободан сам с тога ставити на господина Министра Унутрашњих Дела следећи упит:

1. Је ли господину Министру Унутрашњих Дела познато, да се у Бачкој и Барањи није службено не употребљава и не припознаје народно и државно име Хрват?

2. Је ли познато да се дапаче употреба народног и државног имена Хрват службено пријети и забрањује?

3. Је ли познато, да се шире и на штету хрватског имена пропагирају и службено уваћају имена Буњевац и Шокац?

4. Ако је господину Министру Унутрашњих Послова то познато, шта мисли учинити, да ово злочиначко и протудржавно дјеловање престане да се употреба хрватског имена службено призна и у смислу темељних закона Краљевства заштити?

Београд, 10. априла 1919.

Др. Анђелиновић с. р.
народни посланик.

Интерпелација

Душана Васиљевића и другова на господина Председника Министарског Савета о попису добровољаца за наше народно ослобођење и уједињење и о накнади која им припада у земљи за обрађивање.

У овом рату узело је учешћа у саставу српске војске више десетина хиљада добровољаца Срба, Хрвата и Словенаца из разних крајева нашег Краљевства. Поред тога био је велик број добровољаца наше крви и језика, који су се борили у војскама Велике Британије, Француске, Сједињених Држава Сјеверне Америке, па чак и у талијанској војсци, сматрајући Италију за савезника Србије у оружју и пријатеља нашег народног ослобођења и уједињења. Коначно наши добровољци борили су се и на руском и румуњском фронту.

Број и заслуге наших добровољаца нису довољно познате, да би се могле у довољној мјери оценити и наградити. Прилике, у којима се налазила Краљевина Србија течајем овога рата, нису јој ни давале довољно могућности за овакав рад.

Па ипак, влада краљевине Србије одредила је још 1916. године добровољцима у саставу српске војске по 5 хектара земље за обрађивање. Ова одлука краљевске владе има без сумње свој разлог и у тој чињеници што највећи део добровољаца потиче из сиромашних крајева наше отаџбине и из реда земљорадника. Ова одлука нашла је своју потврду и у манифесту Његова Краљевског Височанства Наследника Престола од 24. децембра 1918. године као и у предходним одредбама краљевске владе за припрему аграрне реформе.

Правилно и корисно извршење ових одредаба зависи од познавања броја добровољаца, који су узели учешћа у овом рату, броја оних који су погинули или постали неспособни за рад као и од познавања њихових имовинских социјалних и породичних прилика и краја из кога су порекла.

Познавање ових околности у толико је потребније јер престоји извршење аграрне реформе, а исто тако може се очекивати и демобилизација војске чим се рат доврши односно мир закључи. Људи, који су са највећим жртвама по себе и своје породице и под најтежим околностима свијесно и својом слободном вољом извршили своју отаџбеничку дужност, биће умирени, у часу кад оставе на страну пушку, знајући да се о њима водило рачуна и да им је одређен криво стечен комад земље.

Стога смо слободни учтиво замолити господина Председника Министарског Савета да нам изволи дати одговор на ова питања:

1. Јели краљевској влади познат број добровољаца, који су у овом рату узели учешћа у саставу српске војске и у Црној Гори, као и број оних добровољаца Срба, Хрвата и Словенаца, који су учествовали у војскама и бранећи територије савезника у оружју краљевине Србије?

2. Ако тај број није краљевској влади познат, шта је краљевска влада предузела и шта још намерава предузети, да се број њихових знања и утврди, као и то, колико је тих добровољаца остало на животу и у каквом стању, колико их је погинуло, рањено или иначе постало неспособно за рад, из којих су крајева ти добровољци и каквог су социјалног имовинског и породичног стања?

3. Јели и шта је краљевска влада предузела и шта намјерава предузети, да ови добровољци односно њихове породице добију земљу, коју им је обећала влада краљевине Србије и на који начин намерава краљевска влада осигурати извршење овога обећања приликом провађања аграрне реформе?

Уједно молимо господина Председника Министарскога Савета, да о овој интерпелацији изволи обавестити господу Министре ресора, којима спада одговор.

Београд, 10. априла 1919.

Душан Васиљевић	Дим. Закић
Гавро Манојловић	Шукрија Куртовић
Коста Банић	Др. Кризман
Др. Пестотник	Др. Саво Љубибратић
Др. Кукрић	Кецмановић
Ђ. Пејановић	Богдановић
В. Поповић	Павле Драгић.

Interpelacija

poslanca Frana Smodeja, Frana Grafenauerja in tovarišev na g. vojnega ministra in na g. ministra predsednika kot vodje spoljnih poslova, glede kršenja premirja na koroški fronti od strani Nemcev.

V Gradcu se je 20. januarja 1919. sklenilo po poverjenih zastopnikih med Deželno vlado v Ljubljani in nemško deželno vlado na Koroškem v prisotnosti ameriške misije primirje. V pogodbi se je nemška deželna vlada na Koroškem zavežala, da jamči slovenskemu prebivalstvu na od nemškega vojaštva zasedenom ozemlju popolno zaščito imetja in osebe.

Nemško vojaštvo na Koroškem se te pogodbe sploh ni držalo, marveč ga je vsak teden po večkrat kršilo; z vso vneto so Nemci ves čas med premirjem organizirali napad na Velikovec. V to svrhu so razvili močno propagando po celi Koroški, širili so razne letake z lažnivo vsebino med ljudstvo, posebno med Slovence; tudi čez naše bojne črte so vtihotapljali te letake, namenjene zlasti za naše vojake, katere so skušali navajati k boljševizmu, da bi si na ta način olajšali delo pri splošnem napadu na Velikovec.

V ta namen je bil 27., 28. in 29. marca 1919. po celem od Nemcev zasedenom ozemlju na Koroškem splošen alarm. Po selih so hodile nemške patrulle, tako vojaške kot oružniške, in prisilile vsakega moškega, da je vstopil v vojake, katere so organizirali v takozvane „Alarmkompagnien“. Slovenci so se branili, toda konačno so se morali udati nasilstvu: Z revolucijem in bajoneti so Nemci gonili slovenske može in mladenče k vojakom, in le malokaterim se je posrečilo pred nepadom ubežati čez vojno črto na našo stran. Na ta nasilen način hočeju Nemci na Koroškem mobilizirati vse moške od 15 do 30 leta. Nemci so hoteli z največjo silo in terorjem skupaj segnanih ljudi predstavljati ljudsko voljo, seljački upor zoper Jugoslavije in tako z lažmi varati entento, kakor so to storili pri takozvanem „plebiscitu“, ki so ga v zasedenom ozemlju izvršili z grožnjami ubojstva, požiga, konfiskacije premoženja itd. Pa še na ta način done- ni rezultat od Nemcev uprizorjenega talmi-plebiscita

so nečuvveno falzificirali, češ da se je za Jugoslavijo izjavilo samo 737 ljudi; v resnici se je na pr. samo v občini Št. Jakob v Rožu kljubu terorju nemškega vojaštva naravnost na junački način izjalovilo za Jugoslavijo nad 1100 oseb. Samo v velikovškem odseku je bilo oddanih nad 2000 glasov za Jugoslavijo. V slučaju, da bi bil Kórotan zaseden po Jugoslovanih, bi glasovalo za Jugoslavijo sigurno 120.000 glasov. Mesto Velikovec samo je oddalo 800 glasov za Jugoslavijo.

Ko so se Nemci ob pasivnem zadržanju jugoslovanskega vojaštva čutili dovolj moćni, je začela dne 29. marca 1919 nemška artilerija streljati na naše postojanke, na okrajno glavarstvo in meščansko šolo v Velikovcu, kjer so sumili naše vojaške rezerve, ter na Dravski most. V noći od 29. na 30. marca je začela napadati nemška infanterija. V glavnom so se pa v tem času, posebno 30. marca, zbirale nemške tolpe za splošen napad, ki bi naj ga izvedle zgodaj zjutraj 31. marca 1919. Naši dobro disciplinirani in navdušeni vojnaci so vse napade odbili, glavni napad pa prestregli s pravočasnim hitrim protinapadom in razkropili za napad zbranih 6 nemških stotnija.

Pri protinapadu je naše vojaštvo zajelo 25 mož, ki so pri zaslišanju izjavili:

1. Jakob Kuster iz Vovber: Mene so pred 8 dnevi mobilizirali, češ sedaj mora vse pod orožje, ker bodo vzeli Velikovec. Prisilili so vsakogar. Nemci so nam rekli, da ni premirja, da je to laž. Vjet sem bil v gozdu pri Dobrovi. Naši kompaniji poveljuje en nadporočnik artilerije. Ta je dal ukaz v soboto, da bomo v nedeljo zjutraj jurišali.

2. Korporal Franc Rebernik: 29./III. 1919. so me mobilizirali v Grebinju. Prisilili so nas z grda, češ vse je sedaj mobilizirano. Vdelili so me v „Haimburger Alarmkomp.“ Včeraj smo dobili ukaz, da moramo naprej.

3. Četovodja Valentin Stimpfl iz Volperga (Nemec): Dne 29. marca 1919. so pri nas trobili alarm in mobilizirali vse može. Mene so pridělili k Št. Pavelski stotniji. Naši oficirji so nam dali povelje, da 29. in 30. marca 1919. napademo. V splošnem so nam oficiri rekli, da je konačni cilj tega napada zavzetje Velikovca. Vpoklicani so vsi od 15. do 50. leta.

4. Inft. Filip Poleznik iz Djeka: V soboto 29. t. m. je prišla k meni v hišo nemška žandarmenarija in ukazala, da moram iti z njimi, češ da je vse mobilizirano. Če ne bom šel, da me bodo zaprli. Peljali so me v Vovbre in pri „Speku“ so me vpisali v „Heimwährkomp.“ Oficiri so nam rekli, da moramo vzeti Velikovec.

5. Luka Ocvirek, inft. iz Stare Vasi pri Grebinju: V soboto 29. t. m. je prišla v našo vas nemška patrolja in razglasila, da moramo vsi iti, da bomo Jugoslovane iz Velikovca vrgli. Vdelili so me v „Heimburger-Alarmkomp.“ Nemci so nas Slovence z bajonetom na prsi prisilili, da moramo iti. Meni so rekli: „Du feiger Hund, du musst mit gehen“.

Jaz nisem oddal nobenoga strela, ker nočem na Slovence streljati. Tudi Filip Poleznik iz Djeka ni streljal.

6. Ivan Fik iz Št. Petra, čavljarski pomočnik v Celovcu. 29. t. m. so nas v Celovcu vse pobrali in so nas vedli v Vovbre, kjer so nas vdelili v „Haimburger-Alarmkomp.“. Tam so nam dali monturo in puške in takoj nato so nas poslali naprej proti Dobrovi. Rekli so nam, da bo napad na Velikovec. Jaz nisem oddal nobenoga strela, ker sem Slovenec; moral sem se dati uvrstiti siloma, pretili so nam z bajoneti in z revolverji. Včeraj smo imeli pet ranjenih, koliko danes, pa nevem. Da je premirje, ni pri nas nič razglašeno.

7. Konrad Fik, brat Ivana Fika iz Št. Petra: Izpove kakor ad 6. z pripombo, da so nas iz Celovca siloma gnali z bajoneti 29. t. m. Vseh nas je bilo okoli 200, večinoma Slovencev, pobranih v silo v Celovcu.

8. Kasper Plesivčnik, iz Sv. Lovrenca. Izpove: V soboto 29. t. m. so prišli nemški vojaki z „Bajonett auf“ v vas in so nas z grožnjami odvedli. Vedli so nas v Vovbre in vdelili v „Haimburger-Alarmkomp.“. Mi Slovenci nismo streljali.

9. Leopold Muher, iz Vovber, 51 let stari. Včeraj sem moral iti. Prišla je patrolja z bajoneti in so nas gnali ven proti Dobrovi. Jaz nisem streljal, ker sem Slovenec in sem služil prisiljen.

10. Valentin Rac, iz Vovber: 29. t. m. sem moral iti. Nemci so nam rekli, da nas ustrelje, če negremo. Slovenci nismo streljali. Mene so prideli k „Sturmkomp.“. Ko je danes zjutraj jugoslovenska artilerija začela streljati, so naši skoraj vsi ušli v Vovbre in druge bližnje kraje.

11. Marko Rebernik, Krčanje pri Grebinju: Izpove kot drugi s pripombo, da ni streljal, ker je le prisiljen služil in noče na Slovence streljati. Vjet je bil v Vovbrah.

12. Cenina Ivan iz Bevnice, prej železniški delavec Twimberg v Labudski dolini. Ker sem Slovenec, so me odpustili iz službe 6. januarja 1919. Hotel sem iti domov na Štajersko, pa me niso pustili in so me uvrstili v St. Pauler-Alarmkomp. Sicer izpove kot drugi.

13. Filip Hansič iz Encelove vasi pod Grebinjem: Izpove kot drugi s pripombo, da je v soboto 29. t. m. moral vsak prisiljen z bajonetom iti med vojake. Vdal sem se sam, ker se nečem boriti proti Slovincem.

14. Aleksander Juh iz Grebinja: Pred 14 dnevi me je žandarmerija iz Labudske doline siloma primorala, da vstopim med nemške vojake. Jaz sem danes zjutraj peljal jugoslovensko patroljo v Vovbre.

15. Prinik Valentin iz Grebinja: V petek 28. t. m. so me z bajonetom prisilili, da sem vstopil v vojake. Sicer izpove kot drugi.

16. Janez Glantschnigg, iz Št. Andraža (Nemec): 29. marca 1919. sem moral v Št. andraško alarmkompanijo, ki je zjutraj 30. t. m. morala nastati. Pri nas v Št. Andražu premirje ni bilo razglašeno.

17. Gelter Jožef iz Zeltwega na Zgorjem Štajerskem (Nemec): 23. t. m. smo bili mobilizirani za obrambo Koroške. Na Štajerskem so hodile okoli pod vodstvom oficirjev patrolje in sabirale mladeniče.

18. Matija Steindorfer iz Dürenace (Nemec): 15. t. m. me je v Trušnjah ulovila nemška patrolja, ker nisem imel legitimacije in me prideli k „Haimburger-Alarmkomp.“

19. Blaž Franten iz Vovber: Duševno nerazvit, ne more ničesar izpovedati. Nezna ne pisati, ne brati.

20. Stettner Franc iz Spitala ob Dravi (Nemec): 29. t. m. me je pri zbiranju živih ulovila patrolja in me pograbila kot telefonista.

21. Mayer Mihal iz Št. Andraža (Nemec): Izpove kakor drugi.

22. Steinberger Ivan iz Knittelfelda (Nemec iz Štajerskega): Dne 13. januarja 1919. sem bil s še 20 možmi od Knittelfeldskega Volkswehr-Halbbaon. transferiran k Volkswehr-Baon. Nr. 10 v Volsperg.

23. Stikler Janez iz Pöhlunga (Nemec): Ker nemam zasluzka, služim pri Volkswehr. Sicer izpove kakor drugi.

24. Rikart Rabitsch, Št. Pavel (Nemec): Invalid, služi prisiljeno.

25. Sive Kasper iz Grebinja (Nemec): Bil sem vajenec pri Glendlu v Velikovcu in 8. februarja 1919. sem hotel iti v neko hišo po mleko in tedaj so me odpeljali v Grebinj. Sicer izpove kakor drugi. Kako nemško vojaštvo še vedno nezaslišano barbarsko postopa s slovenskim prebivalstvom na slovenskem ozemlju priča ta poleg tisočev protokolarično zabeleženih slučeev od 6. januarja 1919. naprej sledeči dve protokolarični izjavi z dne 1. aprila 1919.:

Zglasi se Franc Habermut, posestnik na Dobravi nad Velikovcem in izpove:

20. marca 1919. ob priliki, ko je jugoslovenska predstraža na povelje začasno zapustila Dobrovo, je vdrla nemška tolpa v Dobrovo kakor divje zveri, ogrožala z bajoneti in ročnimi granatami nas civilne prebivalce in nato zgrabila mojo hčer Marijo Habermut in mojo sorodnico Rozino Gril. Podivjana nemška tolpa je vpila nad njiju: „Aha, ve sta Slovenki, zdaj vas imamo! Takoj z nami v zapor, še danes vas bomo obesili.“

Moja hčerka je tolpi odgovorila: „Kaj moram jaz za to, da sem Slovenka. Kakor je Nemec-Nemec, Francoz-Francoz, tako sem jaz Slovenka! Jaz mojega prepričanja ne prodam, ostanem to, kar sem.“ Na te besede se pa vržo nemška druhal na mojo hčerko in gori imenovano sorodnico in ju kakor razbojnik nad

velikim vrišćem, zeničevanjem in pljuvanjem, grozeč z bajoneti odpelje v Vovbre. Danes sem zvedel, da je v Vovbrah, medtom ko so ju tam znalisevali, vrgel en nemški vojak pred mojo hčerko ročno granato, ki je eksplodirala in je na nogi in prsih težko ranila. Kakor sem potem poizvedovanja čul, se nahajata sedaj obe pri Mentinu v marodni sobi. Hiša Mentin je južno Tallensteina, pri Vovbrah.

Radi obeh smo vsi doma v groznih skrbih in prosim, da takoj pri deželni vladi v Ljubljani posredujete, da nemška druhal izpusti obedve na prosto.

Zglasi se Anton Miklau, pos. sin v Lipovivasi (Lippendorf) občina Sv. Peter pri Velikovcu in izpove: 29. in 30. marca so po naših vaseh hodili nemški vojaki in oružniki in z največjim nasiljem gonili vse moške od 17—18 leta iz vasi k nemškim „Alarmkompanijam“.

Dogajali so se grozni prizori. Vdrli so v hiše in pretili z bajoneti in nastavljenimi revolverji, da bo na mestu vsak ustreljen, kdor bi se protivil.

Gorje mu, kdor bi se upal reči, da ne more iti, ker se proti svojim sorojakom Jugoslovanom neče in ne sme boriti.

Meni, mojemu bratu Jakobu in še dvema drugima fantoma iz naše vasi se je posrečilo v noči 30. marca 1919. uteči.

Vse ljudstvo v po Nemcih zasedenih krajih, je v popolnem obupu, ker ne more več prenašati divjanja teh nemških boljševiskih druhali. Ko smo mi štirje bežali iz vasi, so nas vsi ostali z objokanimi očmi prosili, da naj javimo jugoslovanskim oblastem, kaj počno nemške druhali s Slovenci in prosimo v imenu vseh teh zatiranih in preganjanih skorajšnje pomoči.

Ta položaj na Koroškem, da Nemci postopajo s slovenskim prebivalstvom kakor ne postopa civiliziran človek niti z živino, da venomer kršijo premirje, uprizarjalo celo v velikom štilu zasnovane napade, hujskajo po svojih špijonih in po letakih prebivalstvo k boljševizmu, na drugi strani pa da mora jugoslovansko vojaštvo vse to mirno gledati in se noč in dan vznemirjati, je postal neznosen, nevzdržljiv. Vojaštva, ki ne dobi dovoljenja, da napravi tem razmeram konec, se poleteva jeza, ljudstva pa nepopisna nevolja in obup; entanta za vse to ve, veže samo nam roke, sama pa ničesar ne ukrene; s tem podpira nemške boljševice in omogoča nepopisno mučenje jugoslovenskoga prebivalstva v slovenskom delu Koroške, ki je od nemških vojaških boljševiskih band zasedeno.

Zbog teh dejstev zahtevamo, da gospod vojni minister in gospod minister predsednik in vodja spoljnih poslov nemudoma odgovorita v zbornici na vprašanja:

1. Ali hoče gospod vojni minister onemogočiti nemško mobilizacijo od 15.—50. leta na Koroškem in s tem nadaljnje nepretrgoma se ponavljajoče nemške napade in trpljenja jugoslovanskega prebivalstva na Koroškem s tem, da izda nemudoma povelje, da jugoslovansko vojaštvo razoroži nemške boljševiske bande

in zasede centrum tega nemškega gibanja, Celovec, ki je hkrati naravni in upravni centrum za slovenske pokrajine na Koroškem?

2. Ali hoče gospod minister predsednik in vodja spoljnih poslov nemudoma sporočiti zavezniškim državam brutalno postopanje Nemcev na Koroškem, varovati pod vsakim pogojem interese našega kraljevstva proti nemškemu imperijalizmu na Koroškem in pojasniti kakšno stališče da zavzema ententa glede severne naše granice naprem svojemu savezniku, kraljevstvu Srbov, Hrvatov in Slovencev in napram svojemu neprijatelju, premaganim Nemcem?

Beograd, dne 8. aprila 1919.

Sušnik s. r.	Dr. Jos. Lovrenčić s. r.
J. Strein s. r.	Dr. Deželić s. r.
Dr. Schaubach s. r.	Dr. St. Banić s. r.
Fran Smodej s. r.	Gostinčar s. r.
F. Grafenauer s. r.	J. Brodar s. r.
Dr. Janko Šimrak s. r.	

Интерпелација

господину Министру Унутрашњих Послова.

За време трогодишње, а мађарске и бугарске окупације Србије, било је грађана српских, који су свесно и за новац помагали непријатељима ратним своје земље Мађарима, Немцима и Турцима вршећи разне набавке за њихове менаже, војске и позадине. Они су били испрели мрежу лифераната у целој земљи. Црпили су земљу. Подизали су цене животним намирницама, те изазивали гладовање и умирање сиротиње од глади. Слабили су отпорну снагу земље, а повећавали истрајност и нападну снагу ратних непријатеља њених. Било их је који су, у пратњи жандарма непријатељских, упадали у куће земљорадника наших, узимали од њих, по својој вољи: волове, свиње, овце, коње и плаћали колико су хтели, — ако су хтели. Било их је који су са сељацима-продавцима утврђивали цену за стоку у динарима, а исплаћивали је, у присуству жандарма окупаторских, у крунама, које су, по заповести, вределе два пут више од динара — за 1000 динара 500 круна, — те их на тај начин пљачкали.

С тога ми је част упутити Господину Министру ова питања:

Сматра ли да у радњама, које су овде изложене, постоји злочин издаје земље?

Хоће ли у том случају наредити, да се у целој Србији започне брза непристраница немилна истрага против ових издајника и кривце предати судовима.

Београд, 9. априла 1919. год.

Интерпелација Стојан Рибарић.

Интерпелација

Станка Банића и другова на господина Министра Финансија гледе исплате заосталих ратних потпора и гледе припомоћи најоскуднијим у »Далмацији«.

Међу најтеже ране на којима кржаве хиљаде најпотребнијих обитељи нашега народа у Далмацији спадају без двојбе кобне последице проузроковане и баштињене од поквареног аустро-угарског режима при дијељењу војних потпора.

Сразмерно ваљда се нигде као у бившој Аустро-Угарској није за војне потпоре толико дијелило папирнатог новца, али ваљда се нигде као у Далмацији није при том тако несавесно, бесдушно и неправедно поступало.

Највећим посједницима и трговцима, а разуме се и највишим државним чиновницима кроз пар дана, а не ријетко већ истог дана, ријешавале су се и дозначивале веома високе и масне војне потпоре. Многи су примали проти законито, многи на мртве и на особе, које уопће не постоје, корупцији и деофраудацијама није било ни мјере ни конца.

Напротив управ они, којима се је морало у првome реду и најжурније помоћи, поименце тисуће оскудних обитељи, које су биле упућене на уздржавање и исрану искључиво од државне потпоре, јер нису имали масних бакшиша, да прибаве посредника, морале су на мјесеце и године некоји дапаче и од самог почетка рата чекати и по више пута узалуд ургирати ријешење својих молба.

Овакови су за вријеме рата живјели задужујући се на рачун потпоре, која им је по закону припадала и чију су дознаку као озебао сунце узалуд чекали.

Међутим свршио се рат, пропале државне корупције и неправде. Тиме престале су код нас у Далмацији на једном све ратне потпоре, а наша пак влада није била у стању, да исплати нити оне, што су већ биле дозначене. Услед тога код саме окружне комисије у Сплиту остало је око 3.000 неријешених и око 5.000 ријешених, али неисплаћених молба за војне потпоре.

Стога нијесу ријетки случајеви, те невоља управо до у здвојност тјера сиромашне већ од прије презадужене обитељи, које не могу или нијесу у стању да добију ни зараде ни кредита за најужније предвјете живота, док несташица и скупоћа, услед талијанске најезде и блокаде не само да не пада, већ у могућем још и расте.

Овакав здвојан положај знатног броја наше браће и сестара на Јадрану бездушни агитатори у служби талијанске пропаганде дијелећи новац,

бесплатну храну и сваковрсну робу, хоће на сваки начин да израде ширећи у једну руку болшевизам и провоцирајући ради својих империалистичких и освајачких циљева немире и нереде а у другу руку улијевајући неповјерење а очито непријатељство спрам наше младе државе.

Праведност, хуманитет, национална солидарност као и здраво схваћени интереси наше младе државе нужно захтевају и траже да се ове несносне прилике чим прије уклоне и побољшају.

Питамо дакле господина Министра Финансија :

1. Је ли му познато, да је корупциони систем бивше Аустро-Угарске многобројне сиромашне и потребне обитељи у Далмацији незаконито лишио војних потпора, на које су имале право, а нијесу ни до данас исплаћене?

2. Јели господину Министру Финансија познато, да ради тога многе обитељи у Далмацији тешко страдају и да ово њихово критично стање бесдушни агитатори израбљују у болшевичке и протудржавне сврхе?

3. Јели господин Министар Финансија вољан дати покупити односне податке и подузети потребите мјере да код ликвидације бивше Аустро-Угарске у Бечу буду признати зарачунати заостаји дозначених војних потпора?

4. Јели господин Министар Финансија вољан дозначити већ сада покрајинској влади за Далмацију, као што је учињено за Црну Гору, један кредит од 3.000.000 круна којим би она била у стању да набави животних намирница, и да их бесплатно дијели сиромашним слојевима лучанства, посебице онима, који су услед великог сиромаштва особито изврнути кушњама талијанске корупционистичке пропаганде, која управо бесплатним дијељењем хране настоји да их у националном погледу изради за своје сврхе.

У Београду, 11. априла 1919. године.

Станко Банић и другова.

Интерпелација

Станка Банића и другова на Г. Министра Финансија и Господина Министра Трговине гледе слободног извоза вина.

У компензационом уговору са Чешко-Словачком нема међу компензационим производима, које може наша држава да извози у опће спомена о вину, напротив у компензационом уговору са Немачком-Аустријом предвиђа се извоз вина у вредности од самих 2.000.000 круна.

Према данашњим ценама од 50.000 круна по вагону могла би, ако се узме у обзир само Далмација, ова да извезе 40 вагона вина. Далмација напротив има за извоз каквих 40.000 вагона вина, које представља готово главни и једини већи експортни производ.

Аустрија и Чешка неће да даду своје производе у име компензације за вино, јер сматрају ово задње као луксузни архикал, пак је зато потребито, да се извоз вина посве ослободи од компензација и допусти слободни извоз у Аустрију и Ческу.

Далмација је услед рата и виноградарске кризе економски веома тешко погођена, пак ако се не омогући посвема слободан извоз и онако малих количина, вино ће се покварити и народ довести у здвојан господарски неодржив положај. Што се господин министар Финансија боји, да ће на тај начин увести круне у нашу државу то не стоји, јер трговац којему се вино плати у Бечу или Прагу, тамо ће с новцем и диспонирати, пак ће евентуално прибавити бољу наплату или диспонирати с тим новцем за подмирбу својих дугова.

Али без обзира на то последице биљеговања новца постале су круне других држава валута као свака друга, која има свој течај, према којему се одређују цене.

Питамо стога господина министра Трговине и господина Министра Финансија: јесу ли вољни дозволити без икаквих ограда и компензација потпуно слободан извоз вина изван граница наше државе?

У Београду, 5. априла 1919. године.

Станко Бајић с. р.	Ф. Пишек с. р.
Др. Л. Погачник с. р.	Иван Першић с. р.
Штрџин с. р.	Др. Ф. Јанковић с. р.
Шимрак с. р.	Графенауер с. р.
Смодеј с. р.	Др. Ј. Ловренчић с. р.
Др. Јосиф Хохнец с. р.	

Интерпелација

Посланика Јурја Бианкини-а на Председника Министарског Савета господина Стојана М. Протића и Министра Саобраћаја господина Велислава Н. Вуловића о пријској потреби јединственог уређења поморске управе и утемељења министарства поморства за цијело Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца.

Велике задаће намењене нашој трговачкој морнарици при извозној и увозној трговини целе државе Срба, Хрвата и Словенаца не дају се ни замислити без добро уређене поморске управе.

Осим тога поморској управи спадају толике друге важне гране народно-економског живота, да је апсолутно потребно најпоспешније уређење. Споменути ћемо само на пр. поморско рибарство, научичку наставу, поморско здравство, поморске убошке закладе, бродоградитељство, лучке грађевине, уређивање и надгледање паробродских свеза, државне субвенције за разна паробродарска подухећа, које су пре рата износиле 50,000.000 круна. Све то записиће и пропада без снажне руке поморске управе.

После слома бивше аустро-угарске монархије, која је нашу обалу била поделила на две поморске области: на аустријску у Трсту за тако звано Аустријско Приморје, Трет; Истру и Далмацију, са свим отоцима; и на Угарску на Ријеци за Ријеку и Хрватско Приморје, лучки уреди Хрватског Приморја прешли су под земалску владу у Загребу, лучки уреди Далмације дошли су под лучко поглаварство у Сплиту, а за лучке уреде Истарског Приморја и Истарских отока није ништа овдјењено. Свих тих уреда имаде на нашој обали и на отоцима 14 под именом лучки, а 134 под именом лучких изложениста испоставах и агенцијах.

Неколико вредних чиновника поморске владе трићанске и ријечке воде још данас привремене поморске послове у Загребу, али о каквој редовној управи не може се говорити, јер многи југославенски чиновници, инжињери за грађење лука и прегледање парних стројева, струковњаци за поморске светионике, капетани и помоћници нису до сада ни преузети у службу те чекају своје намештење код нове поморске управе наше младе државе.

Пријска је нужда, да ово несређено стање чим пре престане и да наше поморство буде пре свега уређено за целу обалу Срба, Хрвата и Словенаца, под једном врховном области, код централне владе у Београду.

Централна влада имала би пак одлучити услед једне евестране анкете, на темељу фактичких потреба и у сугласју с Народним Представништвом, како да уреди цијелу поморску управу дуж наше обале; имала би одлучити што вриједи да се сачува од старе организације аустро-маџарске с једном поморском владом на Ријеци, а другом у Трсту, евентуално у Сплиту или Дубровнику, или да се сва поморска управа постави на сасвим нове темеље по узору поморских организација великих поморских држава, особито Енегелске, старе мајсторице слободе и поморске величине.

Досадашњом организацијом поморске управе наши интересирани кругови нису уопште били задовољни. Не само зато што су одлучну ријеч водили Немци и Маџари, који су мислили да познају море и његове даљне тајне и срце,

јер су га кадгод видели на каквом забавном излету; не само зато што је у опште поморска управа трпила од комплицираног аустријског бирократизма, што је још подржавала и законе од добе Марије Терезије, него и зато, што се на министарствима у Бечу и у Пешти није ни издалека посвећивала дужна пажња поморству, тог великом извору богатства свих поморских народа. И у Бечу и у Пешти поморство се сматрало као нека споредна ствар, те је било у задње доба додељено Министарству Трговине. Давна жеља нашег поморског пучанства, наших вриједних капетана и бродовласника, да се за нашу трговачку морнарицу оснује особито министарство и да јој се посвети сва потребита нега и пажња остала је глас вапијућега у пустињи.

Наша млада држава не смије и неће упасти у ту погрешку. Наша морнарица, која нам је била сачувала кроз вијекове слободу славног Дубровника, која у својим аналима броји једног Марка Пола која је при открићу Америке дала Колумбу најбоље морнаре, а за чијим бродовима су се јагмили у средњем веку најмоћнији владари свијета — мора да опет дође до своје старе славе и величине. А доћи ће без сумње, ако је одмах сада у почетку ставимо на здраве и чврсте темеље, који ће одолити свим социјалним олујама и зубу времена.

Усредоточити свемнобројне поморске агенде у једно посебно министарство за поморство и поверити их струковњачким рукама — то није никакав лукеус, а ни којекаква страначка концепција, то је државничка увиђавност, то је стварна потреба, коју нам намећу наши државни интереси наш природни положај на мору и природно звање знатног дијела нашега приморскога пучанства. Ни опаска, да у нашој

младој држави имамо већ на претек тих министарства не би вриједила, јер свака увиђа, да ће многи од данашњих ресора отпасти, као зрело воће или да ће бити абинирани, нетом се склопи мир и наш јавни живот уђе у редовиту колотечину.

Посебно министарство за поморство нам је потребито не само обзиром на велику важност, коју свака и најмања трговачка морнарица има данас у свјетском промету и у великој утакмици, која настаје последице овог ужасног рата, него и обзиром на разноврсна трговачко-политичка питања, у којима она врши своју улогу, као на пример жељезничке тарифе и бродарина, царинарске тарифе, међународни царинарски уговори, трговачки, бродарски и конзуларни уговори, лучке и конзуларне пристојбе, конзуларни уреди и тако даље.

Обзиром на све ове разлоге и дубоко увјерен, да вршим еминентно патриотичку дужност, част ми је упитати господина Председника Министарског Савета и господина Министра Саобраћаја:

1. Јесу ли господа Министри вољни највећом посипјешношћу заузети се у сврху, да наша поморска управа буде без оклевања уједињена за цијелу обалу Срба, Хрвата и Словенаца под једном врховном области, код централне владе у Београду?

2. Да та врховна област буде темељним каменом Министарству за поморство, које би се чим прије имало основати за цијелу државу Срба, Хрвата и Словенаца?

9. априла 1919. год., Београд.

Јурај Бианкини.